

De nieuwe generatie heggenvlechters

Hoe kan de traditie van het Maasheggenvlechten
overgedragen worden op jongeren?

Onderzoeksverslag door
Ilse Zuidinga

Reinwardt Academie
Erfgoed en natuur

21 januari 2020

Mario Jellema
Edwin van der Veldt

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het onderzoeksverslag 'De nieuwe generatie heggenvlechters'. Dit verslag is geschreven voor de opleiding Cultureel Erfgoed aan de Reinwardt Academie in Amsterdam en valt onder het afstudeerthema Erfgoed en Natuur. Dit thema, dat relatief nieuw is binnen de opleiding, wordt hopelijk steeds meer geïntegreerd in de wereld van het Nederlands erfgoed.

Mijn interesse voor natuur in de context van erfgoed is aangewakkerd door het vak 'Erfgoed en Landschap'. Dit vak vormde het startpunt van mijn externe minor die ik ben gaan volgen om mijn kennis van natuur te verrijken. Met dit verslag hoop ik, zij het zeer bescheiden, het standaardbeeld dat bestaat van cultureel erfgoed enigszins te kunnen doorbreken. Bij het woord erfgoed zouden ook het landschap, de mens en de natuur meer aandacht moeten krijgen. Dit onderzoeksverslag vraagt aandacht voor die bredere visie.

De afgelopen maanden heb ik mij verdiept in het onderwerp van dit onderzoeksverslag, het heggenvlechten. Ik kijk terug op vier maanden met interessante kennis en nieuwe contacten. Nu dit onderzoeksverslag is afgerond, wil ik nog enkele mensen bedanken die mij tijdens dit onderzoek hebben geholpen. Ten eerste gaat mijn dank uit naar Marius Grutters van Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, mijn contactpersoon voor dit onderzoeksverslag, voor het warme welkom in de wereld van het Maasheggenvlechten. Ook heb ik ontzettend genoten van alle gesprekken en interviews met enthousiaste heggenvlechters. Daarnaast wil ik alle respondenten bedanken die hebben meegewerkt aan de enquête, die door een groot aantal heggenvlechters is ingevuld. Zonder hun medewerking en adviezen had ik dit onderzoek niet kunnen voltooien.

Daarnaast wil ik mijn afstudeerbegeleiders, Mario Jellema en Edwin van der Veldt, bedanken voor hun fijne begeleiding, volledige ondersteuning en nuttige kritiek.

Tot slot wil ik Peter Corvers bedanken voor de input en tekstcontrole.

Als u nog vragen heeft of met mij wilt sparren over het onderzoeksonderwerp, dan kunt u contact met mij opnemen. Ik wens u veel leesplezier.

Ilse Zuidinga

's-Hertogenbosch, 21 januari 2020

Inhoud

1. Inleiding.....	4
1.1 Methodologie.....	5
1.1.1 Begrippen.....	5
1.1.2 Deelvragen en methoden van onderzoek.....	5
1.1.3 Inclusie en exclusiecriteria.....	6
1.1.4 Validiteit en betrouwbaarheid.....	6
1.1.5 Leeswijzer.....	6
2. Heggen en heggenvlechten	7
2.1 Het ontstaan van vlechtheggen in Nederland.....	7
2.2 Vlechtheggen verdwijnen op grote schaal.....	8
2.3 Opnieuw belangstelling voor heggenvlechten.....	8
2.4 Het ambacht heggenvlechten.....	8
2.5 De waarden van het huidige Maasheggenlandschap	10
2.6 Deelconclusie	11
3. De huidige heggenvlechters en hun motieven	12
3.1 Geslacht	12
3.2 Leeftijd	12
3.3 Woonplaats.....	13
3.4 De eerste kennismaking met het ambacht	13
3.5 Betrokkenheid.....	14
3.6 Motieven	14
3.7 Deelconclusie	14
4. Jongeren, immaterieel erfgoed en motivatie.....	15
4.1 Jongeren en immaterieel erfgoed	15
4.2 Jongeren en motivatie	15
4.3 Deelconclusie	16
5. Jonge generaties motiveren voor deelname aan tradities en verenigingen.....	17
5.1 Intrinsiek motiveren.....	17
5.2 Extrinsiek motiveren.....	18
5.3 Zichtbaarheid.....	18
5.4 Deelconclusie	19
6. Conclusie en aanbevelingen.....	20
Reflectie	22
Bronnenlijst.....	23
Afbeeldingen.....	26
Bijlagen.....	27
Bijlage 1 - Verantwoording beroepsproduct	27
Bijlage 2 - Resultaten digitale enquête.....	28

1. Inleiding

Heggenvlechten is een eeuwenoude traditie die van vader op zoon in het boerenleven werd overgedragen. De oeroude techniek om heggen te verknopen tot omheiningen diende als afscheiding rondom boerenland, maar ook als veekering. Het Maasheggenlandschap is het meest uitgestrekte heggenlandschap in Nederland. Dit landschap ligt in Oost-Brabant bij de uiterwaarden van de Maas. Begin vorige eeuw stonden hier rondom de hooi- en weilanden tienduizenden kilometers heg.¹ Rond 1900 raakten de heggen in onbruik door het massale gebruik van prikkeldraad, vooral na de Eerste Wereldoorlog, dat gemakkelijker en goedkoper bleek. De schaalvergroting in de landbouw deed de rest. De meeste heggen in Nederland zijn hierdoor verdwenen. Maar veel Maasheggen hebben de landbouwmechanisering overleefd.² Vanaf 2002 worden de heggen opnieuw actief beheerd en behouden. Door middel van de oude heggen in de Maasheggen en verhalen van tien oude boeren in Boxmeer is er kennis over het ambacht verzameld.³ In de Maasheggen wordt er gevlochten in een specifieke streekgebonden stijl genaamd de Maasheggenstijl. Het Maasheggenvlechten is in 2017 officieel erkend als immaterieel erfgoed.⁴ De status vormt geen bescherming voor de traditie, maar laat wel zien dat er een groep is die zich bewust en actief inzet voor de toekomst van het Maasheggenvlechten. Stichting Landschapsbeheer Boxmeer (SLaBox) is een organisatie die zich al meer dan tien jaar inzet voor het Maasheggenvlechten. SLaBox bestaat uit een vijfkoppig bestuur en verschillende vrijwilligers.⁵ Door ieder jaar een Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten te organiseren proberen ze aandacht te genereren voor het heggenvlechten. Anders dan materieel erfgoed, dat vooral doet denken aan objecten en monumenten, kan immaterieel erfgoed niet beschermd worden door bijvoorbeeld onderhoud of door het een plek te geven in een museum. Om een traditie te borgen moet het doorgeven worden aan volgende generaties. Deze generaties moeten ook voor de traditie willen zorgen en het op hun beurt weer doorgeven.⁶ Soms betekent dit dat er veranderingen en ontwikkelingen moeten plaatsvinden om ervoor te zorgen dat een traditie aantrekkelijk blijft. Om een voorbeeld te geven: het Volendammer kostuum was allang uit Volendam verdwenen als het geen folkloristische en toeristische functie had gekregen. Tradities worden per generatie steeds heroverwogen en naar eigen hand gezet. Alleen op deze manier kan een traditie blijven bestaan.⁷

De traditie van het Maasheggenvlechten vertelt niet alleen een stukje van onze geschiedenis, maar de traditie houdt ook het Maasheggenlandschap in leven. Het Maasheggenlandschap brengt mensen in contact met de natuur. Een groene leefomgeving en het werken in de natuur heeft een positieve invloed op onze gezondheid. Natuur is van belang voor onze lichamelijke activiteit om ziektes te voorkomen. Natuur kan ook helpen voor ontspanning en herstel van stress.⁸ Voor jeugd is een groene leefomgeving ook van groot belang; spelen in de natuur draagt bij aan hun motorische ontwikkeling. Natuur maakt kinderen creatiever, slimmer en fitter.⁹ In de natuur kunnen kinderen

1 A. van der Plas, "Maasheggen staat op Unescolijst: 'Goede manier om gebied te behouden'", <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2947895/Maasheggen-staat-op-Unescolijst-Goede-manier-om-gebied-te-behouden> (7 maart 2019), geraadpleegd 14 oktober 2019.

2 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 8.

3 L. Roeleveld, ervaren heggenvlechten, eigenaar van bureau Heggen en projectcoördinator van Stichting Heg en Landschap, geïnterviewd door I. Zuidinga op 17 december 2019.

4 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, "Maasheggenvlechten", <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/maasheggenvlechten>, geraadpleegd 12 december 2020.

5 Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "Organisatie en doelstelling", <http://www.maasheggen.nl/slabox/organisatie/>, geraadpleegd 14 oktober 2019.

6 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, "Wat is immaterieel erfgoed?", <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/watisimmaterieelerfgoed>, geraadpleegd 4 januari 2020.

7 H. Dibbitts, S. Elpers, P.J. Margry en A. van der Zeijden, *Immaterieel erfgoed en volkscultuur. Almanak bij een actueel debat*. (Amsterdam, 2011), 63. https://www.academia.edu/26993082/Immaterieel_erfgoed_en_volkscultuur._Almanak_bij_een_actueel_debat, geraadpleegd 19 januari 2020.

8 A. van den Berg, *Waarom wij natuur nodig hebben. Factsheet Natuur en Gezondheid*. (IVN Amsterdam, 2013), 2. http://www.agnesvandenbergh.nl/IVN_factsheetNenG_web.pdf, geraadpleegd 2 januari 2020.

9 A. van den Berg, *Waarom wij natuur nodig hebben. Factsheet Natuur en Gezondheid*. (IVN Amsterdam, 2013), 7. http://www.agnesvandenbergh.nl/IVN_factsheetNenG_web.pdf, geraadpleegd 2 januari 2020.

belevingen op doen. Natuurbelevingen kunnen eraan bijdragen dat kinderen zich later, als ze volwassen zijn, sneller verbonden en verantwoordelijker voelen met en voor de natuur.¹⁰ Het heggenvlechten heeft invloed op de toekomst van onze jonge generatie en de jonge generatie is van belang voor de toekomst van het heggenvlechten. SLaBox geeft aan dat jonge leden werven lastig blijft. In de groep van Maasheggenvlechten is sprake van vergrijzing; hierdoor maakt SLaBox zich zorgen over het voortbestaan van de traditie en daarmee van de Maasheggen.¹¹ De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook: ‘Hoe kan de traditie van het Maasheggenvlechten overgedragen worden op jongeren vanaf 12 jaar in de gemeente Boxmeer?’

1.1 Methodologie

In dit onderzoek is kwantitatief en kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Er is literatuuronderzoek gedaan en er zijn interviews afgenomen met een erfgoedprofessional, een medewerker van Scouting NL en twee ervaren heggenvlechten. De interviews waren semigestructureerd, zodat indien nodig doorgevraagd kon worden om meer informatie te verkrijgen. Drie van de vier interviews zijn opgenomen en met behulp van audio getranscribeerd. Er is een digitale enquête uitgezet onder 120 huidige heggenvlechten in het netwerk van SLaBox. Van de 120 heggenvlechten hebben 68 heggenvlechten de enquête ingevuld. De enquête bestaat uit 12 vragen waaronder 8 meerkeuzevragen en 4 open vragen.

1.1.1 Begrippen

Het begrip jongeren in dit onderzoeksverslag beslaat jongeren tussen 12 en 24 jaar.

Het begrip kinderen in dit onderzoeksverslag beslaat kinderen tot 12 jaar.

1.1.2 Deelvragen en methoden van onderzoek

In hoofdstuk 2 staat de volgende deelvraag centraal: ‘Hoe zijn vlechtheggen ontstaan en wat houdt de traditie van het Maasheggenvlechten in?’. Aan de hand van de volgende boeken wordt de geschiedenis van de vlechtheggen in Nederland en het Maasheggenvlechten beschreven: *De Maasheggen*. Parel van mens en natuur (2011) en *Heggen en heggenvlechten* (2017) van Marius Grutters en *Heggenvlechten en Haagleden in Nederland en Vlaanderen* (2017) van onder andere Lex Roeleveld. Dit hoofdstuk wordt inhoudelijk aangevuld door een interview met Lex Roeleveld, een ervaren heggenvlechter. De waarden van het huidige Maasheggenlandschap die worden beschreven in hoofdstuk 2 zijn gebaseerd op de theorie van Lengkeek et al. (1997). In deze theorie wordt onderscheid gemaakt tussen vier waarden die aan natuurlijke omgevingen kunnen worden toegekend: gebruikswaarde, belevingswaarde, narratieve waarde en toe-eigeningswaarde. De begrippen worden in dit onderzoek anders benoemd: cultuurhistorische waarde, landschappelijke waarde, verbindingswaarde en ecologische waarde.

In hoofdstuk 3 staat de volgende deelvraag centraal: ‘Wie zijn de huidige heggenvlechten en wat zijn hun motieven om heggen te vlechten?’ Deze deelvraag wordt onderzocht door middel van een digitale enquête. In samenwerking met SLaBox is de enquête online gedeeld met huidige heggenvlechten.

In hoofdstuk 4 staat de volgende deelvraag centraal: ‘Hoe denken jongeren over immaterieel erfgoed en hoe worden zij gemotiveerd?’ De gedachtegang van jongeren over immaterieel erfgoed wordt beschreven aan de hand van het vakblad *Levend Erfgoed*. *Jongeren en immaterieel erfgoed* (2011) en de publicatie *Jongeren en immaterieel erfgoed*. Verslag van de contactdag (2015). Er is een interview gehouden met erfgoedprofessional Susanne Verburg. Zij is werkzaam bij Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland en doet onderzoek naar cultuuruitingen van jongeren in relatie tot immaterieel erfgoed.

10 J. Verboom en S. de Vries, *Topervaringen van kinderen met de natuur*. (2006), 5. <https://www.wur.nl/en/Publication-details.htm?publicationId=publication-way-333439343735>, geraadpleegd 2 januari 2020.

11 M. Grutters, lid van Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, telefonisch gesproken met I. Zuidinga tijdens het vooronderzoek op 5 oktober 2019.

Het begrip motivatie wordt belicht aan de hand van twee boeken: *Motivatie binnenstebuiten* (2014) en *Puberbrein binnenstebuiten* (2018) van Huub Nelis en Yvonne van Sark. Vervolgens wordt dit begrip gekoppeld aan de doelgroep van jongeren.

In hoofdstuk 5 staat de volgende deelvraag centraal: 'Hoe betrekken en motiveren andere tradities en verenigingen jongeren?'. In dit hoofdstuk worden voorbeelden beschreven die te vergelijken zijn met het heggenvlechten: Bloemencorso Zundert, Draaksteken Beesel en Scouting Nederland. Deze voorbeelden dienen als inspiratie voor het Maasheggenvlechten. De voorbeelden zijn onderzocht aan de hand van literatuuronderzoek en een interview met Iris Brummelhuis, medewerker van Scouting Nederland.

1.1.3 Inclusie en exclusiecriteria

Voor het literatuuronderzoek is enkel gebruikgemaakt van data vanaf 2011. Handleidingen of boeken over het heggenvlechten voor dit jaartal kunnen verouderde informatie en aannames bevatten. Bovendien is dit onderzoek gericht op het heggenvlechten in Nederland. Informatie over het heggenvlechten in het buitenland wordt niet meegenomen in dit onderzoeksverslag. Dit onderzoeksverslag beperkt zich tot Nederland met de nadruk op de Maasheggen. De digitale enquête is alleen afgenomen onder heggenvlechters binnen het netwerk van SLaBox.

1.1.4 Validiteit en betrouwbaarheid

De digitale enquête is opgesteld op basis van de literatuur ten behoeve van de validiteit. De enquête is getest door een bestuurslid van SLaBox voordat deze is uitgezet. Daarbij is gekeken of de vragen begrijpelijk en compleet waren. De resultaten uit de enquête zijn anoniem verwerkt. De betrouwbaarheid van de enquête is 78% met 68 respondenten. Eén van de interviews is niet opgenomen en getranscribeerd.

1.1.5 Leeswijzer

De opbouw van dit onderzoeksverslag is als volgt: hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de geschiedenis van het heggenvlechten in Nederland en zoomt daarna in op het Maasheggenvlechten en de kwaliteiten van het Maasheggenlandschap. Dit hoofdstuk vormt de theoretische basis voor de rest van de hoofdstukken. Hoofdstuk 3 schetst een beeld van de huidige heggenvlechters. Hierbij wordt ook onderzocht wat de drijfveren zijn van deze heggenvlechters. Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de doelgroep van het onderzoek 'jongeren'. In dit hoofdstuk wordt onderzocht wat het beeld van jongeren over immaterieel erfgoed is en hoe jongeren gemotiveerd kunnen raken voor tradities. In hoofdstuk 5 wordt een aantal voorbeelden gegeven van manieren hoe andere tradities en verenigingen jongeren motiveren. Ook wordt gekeken hoe deze voorbeelden toe te passen zijn op het heggenvlechten. In hoofdstuk 6 worden conclusies getrokken door middel van beantwoording van de hoofdvraag. Tevens worden aanbevelingen gedaan omtrent het betrekken van jongeren bij het heggenvlechten. Het onderzoek eindigt met de reflectie op het onderzoek waarin aanbevelingen worden gedaan voor een vervolgonderzoek. In de bijlagen is de verantwoording voor het beroepsproduct, de transcripties van de interviews en de resultaten van de enquête te vinden.

2. Heggen en heggenvlechten

2.1 Het ontstaan van vlechthekken in Nederland

De geschiedenis van het heggenvlechten loopt in grote lijnen parallel aan de geschiedenis van de landbouwwontwikkeling.¹² Bij het ontstaan van akkerbouw, rond 5.300 voor Christus, ontstond de noodzaak om akkers te beschermen tegen loslopend vee en wild. Tot aan de middeleeuwen deden boeren dit door omheiningen van dood hout aan te leggen.¹³ Zij vlochten takken van wilg of hazelaar tussen eiken palen. Het vlechtwerk zorgde ervoor dat de omheining dicht werd, waardoor het vee en het wild er niet doorheen konden.¹⁴ Het voordeel van omheiningen van dood hout is dat deze omheiningen meegenomen kunnen worden naar een volgende akker. Toendertijd raakten akkers na enkele jaren uitgemergeld, omdat er nog geen bemesting bestond. De akker werd dan verlaten en er werd een nieuw stuk grond ontgonnen.¹⁵ In de middeleeuwen ontstaan er omheiningen van levend materiaal. De bevolking groeit sterk en hierdoor is er een groeiend tekort aan hout. Het gebruik van levende heggen werd vanaf dat moment gestimuleerd, zodat er minder hout werd gekapt.¹⁶ In de achttiende en negentiende eeuw ontstond in West-Europa een rijkdom aan levende heggen. Voor deze tijd waren gronden meestal gemeenschappelijk bezit, maar nu werden ze verpacht of verkocht aan individuele boeren. Hierdoor ontstond de noodzaak om deze gronden af te bakenen met heggen.¹⁷

Het toekennen van individuele gebruiksrechten heeft ook een grote rol gespeeld bij het ontstaan van de Maasheggen.¹⁸ In de Maasheggen gebeurt het verpachten en verkopen van grond aan individuele boeren al in het begin van de veertiende eeuw, dus eeuwen eerder dan in de rest van Nederland. Men had in eerste instantie niet de behoefte om gronden in de Maasheggen in gebruik te nemen voor landbouw, omdat deze gronden enkele malen per jaar overstromen. Maar ook hier groeide de bevolking en ontstond de behoefte het landbouwareaal uit te breiden. Het uiterwaardengebied was echter niet geschikt voor akkerbouw, maar wel voor hooi- en weilanden.¹⁹ Om de perceelsgrenzen te kunnen afbakenen, werden heggen aangeplant. Levende heggen waren noodzakelijk in dit gebied vanwege de jaarlijkse overstromingen, aangezien ze niet weggespoeld kunnen worden.²⁰ Primair hadden de levende heggen de functie van veekering: de heggen moesten wild en vee binnen de weilanden houden. Daarnaast hadden ze nog andere functies. Zo vormden ze een goede perceelafbakening, omdat ze niet verplaatst konden worden, zoals bij grensstenen wel het geval was. Heggen blijven wel honderden jaren staan en produceren ieder jaar hout, dat gebruikt werd voor de kachel en oven. De levende heggen in het Maasheggengebied hielden ook vruchtslib vast bij een jaarlijkse overstroming. Dit slib was zeer vruchtbaar als mest op de akkers. Naast deze functies hadden heggen ook een positieve invloed op het microklimaat en op het welzijn van het vee.²¹

12 C. Groeneveld, "Heggen vlechten", <https://www.wildeweelde.org/heggen-vlechten>, geraadpleegd 3 januari 2020.

13 L. Roeleveld, A. Zwaenepoel, D. Cuvelier en P. Ceelen, *Heggenvlechten en Haagleden in Nederland en Vlaanderen. Achtergronden en handleiding*. (2017), 8.

14 C. Groeneveld, "Heggen vlechten", <https://www.wildeweelde.org/heggen-vlechten>, geraadpleegd 3 januari 2020.

15 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 36.

16 De Brabantse Boerderij, "Historie van de Vlechthege", <https://www.debrabantseboerderij.nl/projecten/vlechthege/historie-van-de-vlechthege>, geraadpleegd 3 januari 2020.

17 L. Roeleveld, A. Zwaenepoel, D. Cuvelier en P. Ceelen, *Heggenvlechten en Haagleden in Nederland en Vlaanderen. Achtergronden en handleiding*. (2017), 13.

18 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 55.

19 Ibidem, 53-54.

20 Ibidem, 58.

21 Ibidem, 61-62.

2.2 Vlechthekken verdwijnen op grote schaal

Veel van de gevlochten heggen in Nederland zijn verdwenen. Dit komt onder andere door prikkeldraad, dat na de Eerste Wereldoorlog zijn intrede in Nederland deed.²² Boeren zagen de mogelijkheid om prikkeldraad als afbakening voor veekering te gebruiken. Prikkeldraad kende voor boeren veel voordelen: het was goedkoper, nam minder ruimte in beslag, creëerde geen schaduwplekken en vereiste minder onderhoud. Gevlochten heggen werden verwijderd of gesnoeid tot kale stammen waartegen het prikkeldraad werd bevestigd.²³ Na de Tweede Wereldoorlog deden schaalvergroting en ruilverkaveling hun intrede in de landbouw, waarbij de rest van de heggen op grote schaal werd verwijderd, omdat de heggen een beletsel vormden voor effectieve grootschalige landbouw.²⁴ Ook zijn er sinds de jaren '50 veel heggen, bestaande uit meidoorn, uit het landschap weggehaald. Dat kwam doordat de oogst van appel- en perenboomgaarden verloren was gegaan door een bacteriële aantasting, genaamd perenvuur, die zich via de meidoorn gemakkelijk door het landschap had laten verspreiden.²⁵ Al deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat sinds het begin van de twintigste eeuw vele duizenden kilometers aan gevlochten heggen in Nederland verdwenen zijn.²⁶

2.3 Opnieuw belangstelling voor heggenvlechten

Dick Visser schrijft over de Maasheggen: 'Gemiddeld is er in deze gebieden gerekend vanaf 1964 46% van het totale heggenbestand verdwenen c.q. gemutileerd. Dit komt neer op 3,5% per jaar. Wanneer dit tempo zo doorgaat zal in het jaar 1993 de laatste meidoornhaag zijn gerooid en is het Maasheggengebied geschiedenis geworden!'²⁷ Net op tijd, in de jaren zeventig en tachtig, komt er geleidelijk aan weer wat belangstelling voor het heggenvlechten. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw ontstaan er acties als 'Het prikkeldraad eruit en de heg er weer in' om het vlechten nadrukkelijk onder de aandacht te brengen.²⁸ In 2003 werden Engelse heggenvlechters naar Nederland gehaald om vlechtdemonstraties te geven. Ook de oude Maasheggen werden onderzocht en er werden interviews gehouden met voormalige boeren uit Boxmeer om kennis te verzamelen over het ambacht. Met deze kennis is het vlechten in Maasheggenstijl geformuleerd.²⁹ Stichting Heg & Landschap organiseerde in 2006 samen met IVN Maasvallei en Staatsbosbeheer voor het eerst een Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten. De organisatie ligt nu in handen van SLaBox en het kampioenschap vindt nog ieder jaar op de tweede zondag in maart plaats. Het kampioenschap is uitgegroeid tot een evenement waarop veel mensen afkomen. Deelnemende teams kunnen de wisseltrofee de 'Gouden Hiep' winnen voor de best gevlochten heg. Ook is enkele jaren geleden een extra prijs ingesteld: de 'Zilveren Halve Maan', die vlechters kunnen winnen voor de best doorgegroeiide heg. Teams die meedoen aan het kampioenschap kunnen, in de wintermaanden, alvast oefenen met het heggenvlechten tijdens oefenochtenden.

2.4 Het ambacht heggenvlechten

Het vlechten van heggen werd gedaan in de winterperiode door boeren, boerenzoons of boerenknechten. Kleine boeren, genaamd keuters, vulden hun geringe inkomen uit de boerderij aan met het vlechten van heggen voor grotere boeren. Een levende heg wordt gevormd door bomen en verschillende doornige struiken, waaronder meidoorn, sleedoorn, wegedoorn, hazelaar, veldesdoorn en kardinaalsmuts.

22 Maand van de geschiedenis, "Prikkeldraad. IJzersterke grens tussen goed en kwaad", <https://www.maandvandegechiedenis.nl/page/2251/prikkeldraad>, geraadpleegd 2 januari 2020.

23 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 106.

24 L. Roeleveld, A. Zwaenepoel, D. Cuvelier en P. Ceelen, *Heggenvlechten en Haagleden in Nederland en Vlaanderen. Achtergronden en handleiding*. (2017), 19.

25 C. van Genderen, E. Leensen en C. Frencken, "Gastblog Voedselbos Nieuwe Erven: #3 Innovatief immaterieel erfgoed, gevlochten eetbare hagen", <https://permacultuur-magazine.eu/gastblog-voedselbos-nieuwe-erven-3-innovatief-immaterieel-erfgoed-gevlochten-eetbare-hagen/>, geraadpleegd 30 december 2019.

26 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, "Heggenvlechten", <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/heggenvlechten>, geraadpleegd 12 december 2020.

27 D. Visser, *De Maasheggen en haar vogels*. (Nijmegen), 225. <http://cultuurtijdschriften.nl/download?type=document&docid=543164>, geraadpleegd 18 januari 2020.

28 L. Roeleveld, A. Zwaenepoel, D. Cuvelier en P. Ceelen, *Heggenvlechten en Haagleden in Nederland en Vlaanderen. Achtergronden en handleiding*. (2017), 21.

29 L. Roeleveld, ervaren heggenvlechters, eigenaar van bureau Heggen en projectcoördinator van Stichting Heg en Landschap, geïnterviewd door I. Zuidinga op 17 december 2019.

Vlechters gebruikten kapgereedschap, zoals een hiep, en snoeigereedschap, zoals een heggenzwaard, heggenbaard en halve maan. Ze droegen leren wanten als bescherming tegen de scherpe doorns. Elke streek had zijn eigen stijl en techniek van heggenvlechten, afhankelijk van verschillende factoren, zoals het soort struiken dat er groeide, het soort vee dat werd gehouden, de bodemsoort en de invloed van water. In de uiterwaarden kon men bijvoorbeeld alleen levende heggen gebruiken als afscheiding, omdat de heg bestand moest zijn tegen de kracht van het rivierwater tijdens overstromingen.³⁰ In het Maasheggengebied spreekt men van de Maasheggenstijl.

Deze alinea beschrijft een korte instructie van het vlechten in Maasheggenstijl, zoals het tegenwoordig gebeurt. Een belangrijk kenmerk van het Maasheggenvlechten is dat er alleen gevlochten wordt met levend materiaal. Het Maasheggenvlechten gebeurt in teams van minimaal twee tot vijf personen. Een jonge heg wordt gesnoeid als deze circa 3,5 meter hoog is. Bij het snoeien van de heg worden er flinke stompen van circa 15 tot 20 cm aan de takken overgelaten. Dit worden kapstokken genoemd. De kapstokken dienen ter versteviging bij het vlechten. Na het snoeien wordt de vlechtrichting bepaald. Er wordt gevlochten in de richting met de stroming van de Maas mee. De volgende stap is het kiezen van de staanders (de verticale stammen) en de liggers (de horizontale takken). De functie van de staander is stevigheid geven aan de heg en de liggers zorgen voor de dichtheid van de heg, zodat de heg ondoordringbaar wordt. Per 120-150 cm wordt een staander aangewezen. Deze staanders worden gemarkeerd met een hiep. De rest van de stammen wordt ingezaagd op een hoogte van 20-30 cm van de grond. Bij het inzagen ontstaan er een 'lip' en een 'hak'. De lip is het ingezaagde gedeelte van de stam waar de sapstroom doorheen komt. De hak is het gedeelte van de stam wat overblijft na het inzagen. De hak moet schuin worden afgezaagd om rotten te voorkomen. De ingezaagde ligger wordt schuin gebogen en tussen de staanders gevlochten. Als alle liggers zijn ingezaagd en gebogen is het tijd om de staanders in te zagen. Staanders worden op een hoogte van 120-130 cm ingezagen en mogen na het inzagen niet korter zijn dan 100 cm. Ook bij de staanders wordt de hak schuin afgezagen. De staander wordt onder een hoek van 90 graden gevlochten. Het eindresultaat van deze stappen is een gevlochten heg in Maasheggenstijl (afb.1).³¹ Doordat de liggers weer verticale uitlopers krijgen, ontstaat er in de jaren daarop een nog dichtere en stevigere heg.³²

Afb. 1: Vlechten in Maasheggenstijl tijdens het NK Maasheggenvlechten

30 Over Cultuurhistorie en zo, "Vlechthege en heggen vlechten", <http://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/grenzen/vlechthege-en-heggen-vlechten/> (December, 2013), geraadpleegd 2 januari 2020.

31 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 105-113.

32 Ibidem, 214.

2.5 De waarden van het huidige Maasheggenlandschap

De heggen (afb. 2) hebben tegenwoordig niet alleen meer de functie van veekering. De heggen hebben er tegenwoordig functies bij gekregen voor mens en dier. Naast de cultuurhistorische waarden van de heggen, hebben de heggen ook een hoge landschappelijke waarde. Het Maasheggenlandschap is in de afgelopen veertig jaar beleefbaar gemaakt.

Door verharde paden en fietsknooppunten aan te leggen en bankjes te plaatsen, kunnen mensen er nu wandelen, fietsen en verblijven. De heggen vormen tevens het decor voor diverse evenementen, waaronder een hardloophwedstrijd, een wielervedstrijd en de Nijmeegse Vierdaagse. Ook doorkruist het Pieterpad sinds kort het Maasheggenlandschap, waardoor er een continue stroom is van wandelaars die door het gebied trekken.³³

De Maasheggen zijn tevens een symbool van de streek en inwoners kunnen zich hieraan verbinden.³⁴ Niet alleen voor mensen heeft het huidige Maasheggenlandschap waarde, maar ook voor flora en fauna: de ecologische waarde.

De heggen bevatten zaden en vruchten en zijn voor vogels een relevante voedselbron. Voor bepaalde diersoorten vormen ze een schuilplaats, bijvoorbeeld om in te overwinteren. Daarnaast vormen de heggen een ecologische verbinding tussen natuurgebieden, waar egels en padden gebruik van maken. Voor insecten zijn de heggen ook een ideale leefomgeving. De biodiversiteit kende een hoogtepunt in de negentiende eeuw, waarin de soortenrijkdom van flora en fauna erg groot was. Door de intensivering van de landbouw stortte deze soortenrijkdom in. Echter, heggenvlechters zijn tegenwoordig bezig de rijkdom te herstellen; dit is een belangrijk bijkomend aspect van het beheer en behoud van de Maasheggen.³⁵

Afb. 2: Luchtfoto van het Maasheggenlandschap

33 Maasheggen UNESCO, "Trots op de Maasheggen met Frank Kalleveen", <https://www.maasheggenunesco.com/nl/trots-op/trots-op-de-maasheggen-met-frank-kalleveen>, geraadpleegd 2 januari 2020.

34 G. Hospers, *Geografie en gevoel: wat plekken met ons doen*. (Assen, 2013), 26.

35 M. Grutters, *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. (Vierlingsbeek, 2011), 71.

2.6 Deelconclusie

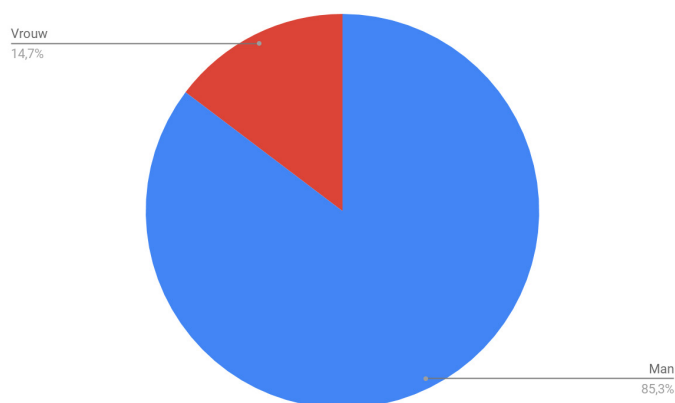
Vlechthekken kennen een lange geschiedenis: eerst werden ze gemaakt van dood materiaal en later van levende doornstruiken en bomen. Door verschillende factoren verdween de noodzaak van het heggenvlechten. Kilometers aan heggen verdwenen in Nederland. De Maasheggen kent echter nog wel een grote rijkdom aan heggen en is daarmee een belangrijk cultuur- en natuurlandschap van Nederland geworden. De heggen worden tegenwoordig niet alleen meer als veekering gebruikt, maar het landschap is nu ook beleefbaar gemaakt voor inwoners en toeristen.

Er worden nieuwe heggen bijgeplant en niet alleen de cultuurhistorische waarde, maar ook de landschappelijke en ecologische waarde vormen belangrijke aspecten voor het beheer en behoud van de Maasheggen. Tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten leeft de traditie in dit gebied het meest. Er worden dan heggen gevlochten in Maasheggenstijl, een kenmerkende stijl voor dit gebied. Er zijn twee wisseltrofees te winnen tijdens het kampioenschap. Het vlechten is relatief zwaar werk dat gepaard gaat met doornige struiken en scherp snoei- en kapgereedschap. Dit maakt het vlechten en het meedoen aan het kampioenschap niet geschikt voor jonge kinderen. Vanaf een jaar of 12 kunnen kinderen dus pas mee gaan doen met het heggenvlechten.

3. De huidige heggenvlechters en hun motieven

De deelvraag 'wie zijn de huidige heggenvlechters en wat zijn hun motieven om heggen te vlechten?' is onderzocht middels een digitale enquête. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van deze enquête weergegeven. Alle overige resultaten van de enquête zijn te vinden in bijlage 3.

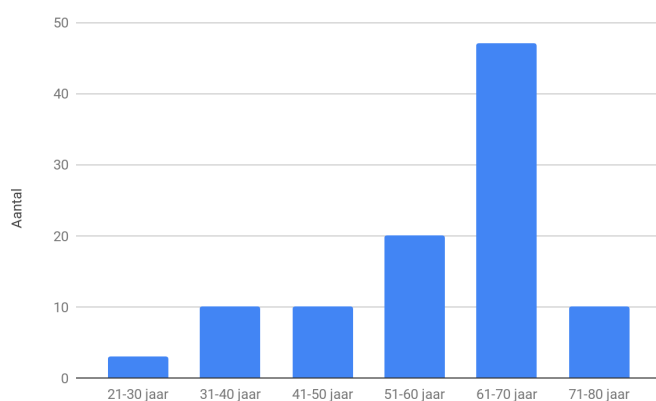
3.1 Geslacht

Figuur 1: De huidige heggenvlechters naar geslacht

In figuur 1 is te zien dat de meerderheid van de respondenten man is. Een verklaring hiervoor kan zijn omdat het ambacht van heggenvlechten oorspronkelijk uitgevoerd werd door mannen. Het vlechten van een heg is relatief zwaar werk. Dat er toch 10 vrouwelijke respondenten zijn, laat zien dat het ambacht tegenwoordig ook wordt uitgevoerd door vrouwen. Martijn Schippers, een ervaren heggenvlechter, geeft tijdens een interview aan dat hij merkt dat steeds meer vrouwen geïnteresseerd zijn in heggenvlechten.³⁶

3.2 Leeftijd

De leeftijd van de respondenten varieert tussen de 28 en 78 jaar. In figuur 2 is te zien dat het merendeel van de respondenten tussen de 50 en 70 jaar is. Onder de 30 jaar zijn er weinig respondenten. Deze resultaten bevestigen het feit dat er sprake is van een vergrijzing onder de heggenvlechters.

Figuur 2: De huidige heggenvlechters naar leeftijd

³⁶ M. Schippers, ervaren heggenvlechter, geïnterviewd door I. Zuidinga in Harmelen op 16 december 2019.

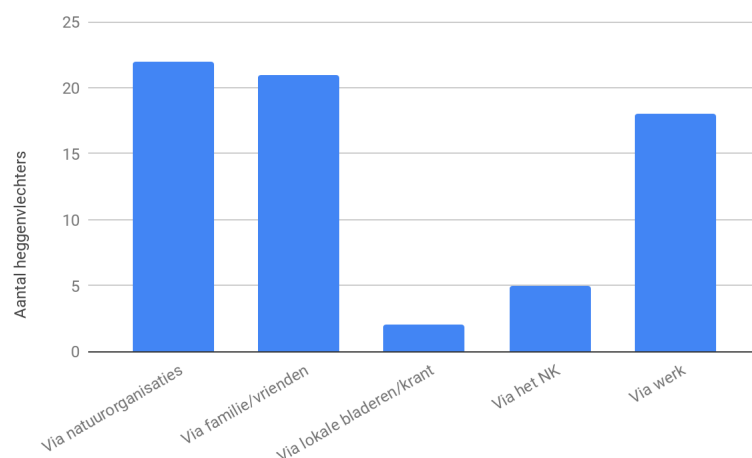
3.3 Woonplaats

Figuur 3: De huidige heggenvlechters naar woonplaats

Figuur 3 laat zien dat het merendeel van de respondenten in een straal van 50 kilometer rondom Boxmeer woont. Geografisch gezien wonen de meeste respondenten noordwestelijk van Boxmeer. Dit is een logisch gevolg van de spreiding van de enquête, die is uitgezet onder de leden van het netwerk van SLaBox, dat werkzaam is in de omgeving van Boxmeer. Maar het kan ook aangeven dat het ambacht lokaal leeft.

3.4 De eerste kennismaking met het ambacht

Figuur 4: De eerste kennismaking met het heggenvlechten

Figuur 4 laat zien dat de meeste respondenten via natuurorganisaties in contact zijn gekomen met het heggenvlechten. De respondenten noemen organisaties zoals IVN, Natuur- en Milieucentrum Schijndel en Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Een andere grote groep respondenten geeft aan dat de interesse in heggenvlechten is overgebracht door familie of vrienden. Zo werd een van de heggenvlechters gevraagd om mee te gaan heggenvlechten toen hij met pensioen ging. Ook via het werk zijn veel heggenvlechters in aanraking gekomen met heggenvlechten, bijvoorbeeld door werkzaamheden in het werkveld die te maken hebben met heggenvlechten. Daarnaast geeft een aantal respondenten aan dat zij het heggenvlechten kennen van collega's. Het feit dat familie, vrienden en collega's praten over heggenvlechten geeft aan dat mond-tot-mondreclame van belang is voor het doorgeven van de traditie.

3.5 Betrokkenheid

Uit de antwoorden blijkt dat ruim de helft van de respondenten (54,4%) al jaren vlecht en erg ervaren is. Een kleinere groep (35,5%) heeft meerdere keren gevlochten en een enkeling heeft één keer gevlochten, maar wil dit wel vaker doen. Uit deze resultaten kan geconcludeerd worden dat de traditie kan rekenen op een groot aantal trouwe heggenvlechters die in de toekomst blijven heggenvlechten. Ze zijn betrokken bij het ambacht en de meeste heggenvlechters hebben veel ervaring. Meer dan de helft van de respondenten (57,4%) heeft andere mensen op het idee gebracht om te gaan heggenvlechten. Een kleine groep, zo'n 40%, heeft ook over de traditie verteld, maar zonder dat dat heeft geleid tot meer heggenvlechters. Zonder of met resultaat, de resultaten van de enquête geven aan dat bijna alle heggenvlechters (97,1%) over de traditie praten met andere mensen. Ook geeft 89,7% van de respondenten aan zich verbonden te voelen met het Maasheggenlandschap. Dit kan komen doordat veel heggenvlechters in de buurt van de Maasheggen wonen. Een groot aantal respondenten voelt zich bovendien verantwoordelijk voor het behoud van de heggen en voor het overdragen van de traditie. Ongeveer dezelfde groep betreft kinderen, familie of vrienden bij het heggenvlechten.

3.6 Motieven

Op de vraag wat het voornaamste motief is voor het heggenvlechten geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat zij het 'leuk' en 'plezierig' vindt om heggen te vlechten. Dit heeft bij een groot deel van de respondenten ermee te maken dat zij op deze manier bezig kunnen zijn in en met de natuur: "het is prachtig in de ochtend om te doen, lekker rustig" en "ik vind het leuk om op deze manier actief buiten bezig te zijn met iets wat goed is voor de natuur". Andere respondenten zeggen dat het voldoening geeft om direct resultaat te zien van de inspanning: "van een chaotische heg naar een mooie strakke heg". Daarbij geeft ook een deel van de respondenten aan dat het heggenvlechten 'leuk' is, vanwege de samenwerking, de gezelligheid en de verbondenheid. Een deel van de respondenten geeft ook aan dat zij vlechten voor het natuurbehoud en het beleefbaar maken van het landschap. Enkel van hen vinden het zeer belangrijk dat het cultuurlandschap wordt behouden; anderen vinden het vooral belangrijk om een betere leefomstandigheid voor allerlei diersoorten te creëren. Vooral de heggenvlechters boven de 41 jaar geven aan dat zij ook heggenvlechten om de traditie in stand te houden en om kennis door te kunnen geven. Zij hechten belang aan de kennis die bij het heggenvlechten hoort en vinden het heggenvlechten belangrijk voor de lokale identiteit.

3.7 Deelconclusie

Het heggenvlechten werd van oorsprong uitgevoerd door mannen, maar tegenwoordig zijn er ook steeds meer vrouwen die het ambacht uitoefenen. Het ambacht wordt het meest uitgeoefend door mensen tussen de 50 en 70 jaar. Om jongeren te betrekken en te motiveren voor het heggenvlechten zal er dus iets in de traditie veranderd moeten worden. Aan de resultaten van de enquête is te zien dat het ambacht vooral lokaal erg bekend is. Door natuurorganisaties zijn veel heggenvlechters in aanraking gekomen met het heggenvlechten. Dit geeft aan dat natuurliefhebbers geïnteresseerd zijn in het heggenvlechten. Ook zijn veel heggenvlechters in aanraking met het heggenvlechten gekomen via familie en vrienden. Waarschijnlijk werkt mond-tot-mondreclame ook goed, omdat het Maasheggenvlechten een lokale bezigheid is. Als een heggenvlechter eenmaal één keer gevlochten heeft, blijft hij/zij het vaker doen. Er zijn verschillende motieven waarom heggenvlechters het ambacht uitoefenen, maar het meest genoemde motief is dat heggenvlechters het heggenvlechten 'leuk' en 'plezierig' vinden om te doen. Dit is een groot voordeel voor de traditie.

4. Jongeren, immaterieel erfgoed en motivatie

4.1 Jongeren en immaterieel erfgoed

Een traditie roept bij jongeren vaak een ander gevoel op dan bij ouderen. Waar ouderen het belangrijk vinden dat een traditie al eeuwen bestaat en waarde hechten aan de cultuurhistorie vinden jongeren andere aspecten vaak belangrijker. Jonge Rotterdammers hechten bijvoorbeeld waarde aan de Erasmusbrug, vanwege de iconowaarde voor de stad en vanwege de herinneringen die ermee verbonden zijn als ontmoetingsplek. De monumentale waarde is voor hen helemaal niet van belang.³⁷ Ook de vraag of de overdracht van de ene generatie op de andere wel gebeurt, interesseert jongeren meestal niet. Jongeren moeten dus op een andere manier getriggerd worden.³⁸ Jongeren leven in een snelle cultuur waarin het gaat om ervaren, beleven en delen.³⁹ Jongeren zijn op zoek naar een ervaring of beleving. Informatieoverdracht over de geschiedenis van het heggenvlechten helpt jongeren niet om hen te motiveren voor deze traditie. Wat wel een ervaring oplevert is het heggenvlechten zelf. De emoties en gevoelens die aan het heggenvlechten verbonden zijn, zijn voor jongeren van belang. Sociale componenten, zoals saamhorigheid, gezelligheid en teamverband, zijn aspecten waardoor jongeren zich verbonden kunnen voelen met de traditie van het heggenvlechten.⁴⁰ Om de kloof tussen jong en oud kleiner te maken en een traditie interessant te maken voor verschillende generaties is interactie van belang. Door met elkaar in gesprek te gaan komen verschillende belangen of juist gemeenschappelijke delers naar voren. Een gesprek kan interessante informatie opleveren en bijdragen aan het voortbestaan van een traditie. Een traditie kan immers veranderen om interessant te blijven voor volgende generaties.⁴¹

4.2 Jongeren en motivatie

Bij het woord motivatie wordt een onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Bij intrinsieke motivatie gaat het om een activiteit die mensen puur vanuit zichzelf willen uitvoeren. Het gaat om het proces van leren en doen, waarbij iemand niet bezig is met de vraag wat het oplevert.⁴² Bij heggenvlechten kan de intrinsieke motivatie zijn dat iemand een goede heggenvlechter wil worden. Bij extrinsieke motivatie vertonen mensen gedrag omdat ze daarmee een beloning krijgen. Het gaat hierbij om het bereiken van een doel en niet om de activiteit zelf. De extrinsieke motivatie bij heggenvlechten is bijvoorbeeld de 'Gouden Hiep' winnen tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten (afb.3). Bij het heggenvlechten kunnen mensen tegelijkertijd zowel intrinsiek als extrinsiek gemotiveerd zijn.⁴³ Toch worden jongeren nauwelijks extrinsiek gemotiveerd tijdens het kampioenschap, omdat de oudere en ervaren heggenvlechten bijna altijd de 'Gouden Hiep' winnen. Dit komt simpelweg doordat zij vaak de mooiste heggenvlechten, vanwege hun ervaring. Om jongeren intrinsiek te motiveren en zich thuis te laten voelen in een traditie is het opstellen van randvoorwaarden van belang. Hierbij is ten eerste de competentie een belangrijke randvoorwaarde. Jongeren willen ergens beter in worden. Het motiveert jongeren om ergens voor te gaan als zij kunnen zien waarin ze kunnen groeien. Het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten is een goed evenement om mensen uit te dagen ergens in beter te worden. Daarbij werkt het ook als hun gedrag wordt beloond, want daar zijn jongeren gevoelig voor. Zoals hierboven in de tekst al wordt benoemd wordt het gedrag tijdens het

37 Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Levend Erfgoed. Jongeren en immaterieel erfgoed. Vakblad voor public folklore en public history*. (Utrecht, 2011), 3. CULTURAL_HERITAGE_SAFEGUARDING_LIVING_RE.pdf, geraadpleegd 2 januari 2020.

38 Ibidem

39 Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Jongeren en immaterieel erfgoed. Verslag van de contactdag 13 juni 2015*. (Culemborg, 2015), 5. <https://mvomieke3.files.wordpress.com/2015/05/vieverslagjongerenenimmaterieelerfgoed13juni2015.pdf>, geraadpleegd 2 januari 2020.

40 Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Levend Erfgoed. Jongeren en immaterieel erfgoed. Vakblad voor public folklore en public history*. (Utrecht, 2011), 5. CULTURAL_HERITAGE_SAFEGUARDING_LIVING_RE.pdf, geraadpleegd 2 januari 2020.

41 S. Verburg, Wetenschappelijk Medewerker Kennisontwikkeling, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga op 22 november 2019.

42 H. Nelis en Y. van Sark, *Motivatie binnenstebuiten. Het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten*. (Utrecht, 2014), 46.

43 Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "NK Maasheggenvlechten 2019", <http://www.maasheggen.nl/nk-maasheggenvlechten-2019/>, geraadpleegd 2 januari 2020.

kampioenschap bij jongeren niet direct beloond. Hier liggen wel kansen voor de traditie van het heggenvlechten. Ten tweede is de verbondenheid van belang. Jongeren vinden het belangrijk om ergens bij te horen. Ze willen graag met anderen zijn. Hier heeft het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten ook een pluspunt, omdat het heggenvlechten in teams wordt uitgevoerd. Echter, het is wel zo dat de traditie lokaal is waardoor mensen van buitenaf zich waarschijnlijk minder snel verbonden kunnen voelen. De hechte gemeenschap van heggenvlechters kan jongeren, wanneer zij op jonge leeftijd niet in aanraking zijn gekomen met de traditie, ook afschrikken.⁴⁴ Als derde is de autonomie van belang. Jongeren willen inspraak en ruimte hebben om zelf beslissingen te kunnen nemen. Verantwoordelijkheid krijgen motiveert jongeren om ergens aan mee te doen.⁴⁵ Een goed voorbeeld hiervan is een jongen die in de PR-commissie van het Fruitcorso Tiel zit. De jongen wil ervaring opdoen met filmen en heeft bij het Fruitcorso Tiel verantwoordelijkheid gekregen om hierin te groeien. Hij mag meedraaien in het bestuur, heeft een eigen inbreng en is verantwoordelijk voor een bepaalde taak binnen de traditie. De jongen heeft dus hele andere belangen bij de traditie, maar is er wel onderdeel van.⁴⁶

Afb. 3: Luchtfoto Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten

4.3 Deelconclusie

Informatieoverdracht werkt niet als het gaat om het motiveren van jongeren. Jongeren willen een beleving of ervaring. Het voordeel van de traditie van het heggenvlechten is dat het van zichzelf al een beleving in de natuur is. Het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten is een goed evenement dat bijdraagt aan het motiveren van jongeren. Echter, liggen er nog wel kansen voor SLaBox om jongeren tijdens het kampioenschap extrinsiek meer te motiveren. Ook is inspraak en verantwoordelijkheid binnen een traditie voor jongeren van belang. Een gesprek tussen jong en oud, in bijvoorbeeld de vorm van een brainstormsessie, geeft jongeren het idee dat zij inbreng hebben in de traditie en zullen hierdoor meer gemotiveerd raken.

⁴⁴ I. Brummelhuis, medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga, op 11 december 2019.

⁴⁵ H. Nelis en Y. van Sark, *Motivatatie binnenstebuiten. Het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten*. (Utrecht, 2014), 77-79.

⁴⁶ S. Verburg, Wetenschappelijk Medewerker Kennisontwikkeling, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga op 22 november 2019.

5. Jonge generaties motiveren voor deelname aan tradities en verenigingen

5.1 Intrinsiek motiveren

Het Bloemencorso Zundert is goed voorbeeld van een evenement dat is georganiseerd om intrinsieke motivatie te ontwikkelen bij een jonge generatie. Het Bloemencorso Zundert is een jaarlijkse optocht van praalwagens die versierd worden met bloemen. De praalwagens worden gemaakt door twintig verschillende buurtgemeenschappen. Deze buurtgemeenschappen werken een paar maanden lang, voor de optocht begint, iedere avond aan de wagens.⁴⁷ Het bouwen is onderdeel geworden van het sociale leven van de buurtgemeenschappen. Naast de optocht voor volwassenen is er ook een Kindercorso. Het Kindercorso is voor veel Zundertse kinderen het eerste moment dat zij te maken krijgen met het bouwen van een corsowagen.⁴⁸ De kinderen bouwen weliswaar een kleine versie van het oorspronkelijke Bloemencorso en komen hierdoor in aanraking met de vaardigheden en technieken die bij het bouwen van een praalwagen komen kijken. De kinderen hebben inspraak over hun eigen bouwwerk en ruimte om zelf beslissingen te nemen. Tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten worden er ook diverse activiteiten voor kinderen georganiseerd. De jongste kinderen kunnen bijvoorbeeld een knutselwerk maken van natuurlijk materiaal. De oudere kinderen kunnen een pijl en boog van hazelaartakken maken en een muur van wilgentenen vlechten.⁴⁹ Op deze manier komen de kinderen in aanraking met de natuur, maar nog niet zo zeer in aanraking met de traditie van het heggenvlechten en de vaardigheden en technieken die hieraan verbonden zitten. Het Bloemencorso maakt door het organiseren van het Kindercorso te stap kleiner om op latere leeftijd mee te doen aan het grote Bloemencorso. Hierdoor wordt het Bloemencorso veel toegankelijker voor jongeren. Het motiveert kinderen ook om aan de traditie mee te doen als het zichtbaar wordt waarin zij kunnen groeien: zij kunnen nu meedoen aan het Kindercorso met het streefpunt om over een aantal jaar mee te doen aan het grote Corso.⁵⁰

De scouting is weliswaar geen traditie, maar dient wel als interessante inspiratiebron voor het Maasheggenvlechten. De scouting is wereldwijd een van de grootste jeugdorganisaties en weet als geen ander kinderen en jongeren te betrekken en enthousiasmeren. Veel activiteiten van de scouting vinden plaats in de natuur, dus in dit opzicht is er een link met het Maasheggenvlechten. In Nederland telt de scouting circa 100.000 leden. Kinderen en jongvolwassenen tussen de 5 en 21 jaar kunnen deelnemen in verschillende leeftijdscategorieën.⁵¹ Er is onderzocht hoe kinderen in aanraking komen met de scouting. Kinderen komen om twee hoofdredenen in aanraking met de scouting. De grootste groep komt ermee in aanraking doordat familieleden erbij zijn of waren aangesloten. Dat geldt bijvoorbeeld voor ouders die zelf lid zijn of grootouders die lid waren. Binnen de familie heerst dan een soort scoutingcultuur, waardoor het bijna vanzelfsprekend is dat kinderen ook op de scouting gaan. De tweede reden waarom kinderen op scouting gaan, is omdat vriendjes of vriendinnetjes er al bij zijn aangesloten. Kinderen worden geënthousiasmeerd door elkaar en zien scouting als een vrijetijdsinvulling.⁵² De aantrekkingskracht van scouting zit in het actief buiten zijn en onderdeel uitmaken van een groep. Het avontuurlijke en sociale aspect maakt scouting aantrekkelijk. Iris Brummelhuis, medewerker van Scouting NL, geeft aan dat het van groot belang is om kinderen op een jonge leeftijd te betrekken bij de scouting: 'jongeren boven de twaalf jaar staan niet meer open om op scouting te gaan. Zij vinden de vereniging dan

47 Corso Zundert, "Veelgestelde vragen", <https://corsozundert.nl/praktisch/veelgestelde-vragen/>, geraadpleegd 1 januari 2020.

48 A. Sprangers, "Kindercorso als kweekvijver voor het 'grote' Corso", <https://www.internetbode.nl/regio/zundert/algemeen-nieuws/295227/kindercorso-als-kweekvijver-voor-het-grote-corso-> (12 september 2019), geraadpleegd 2 januari 2019.

49 Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "NK Maasheggenvlechten 2019", <http://www.maasheggen.nl/nk-maasheggenvlechten-2019/>, geraadpleegd 17 december 2019.

50 H. Nelis en Y. van Sark, *Motivatatie binnenstebuiten. Het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten*. (Utrecht, 2014), 77-79.

51 Scouting NL, <https://www.scouting.nl/over-scouting/organisatie>, <https://www.scouting.nl/over-scouting/organisatie>, geraadpleegd 1 januari 2020.

52 I. Brummelhuis, medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga, op 11 december 2019.

bijvoorbeeld oubollig of zij zien de scouting als een besloten groep. Kinderen onder de twaalf jaar zijn daarentegen nog onbevangen en oordeelloos en denken niet aan imagoaspecten.⁵³ Aan ambachten kleefte soms ook een oubollig imago, dus voor het Maasheggenvlechten kan de regel van het jong betrekken bij de traditie ook gelden.⁵⁴

5.2 Extrinsiek motiveren

In hoofdstuk 4 is beschreven dat het jongeren motiveert als zij ergens beter in kunnen worden. De scouting is een goed voorbeeld waarin te zien is dat zij werken aan een opbouw. De activiteiten zijn erop bedacht dat de leden zich stap voor stap kunnen ontwikkelen. Op jonge leeftijd krijgen de leden nog niet zoveel verantwoordelijk en dit breidt zich langzamerhand uit. Om de leden van scouting nog extra te stimuleren, te motiveren en waardering te geven tijdens dit leerproces, werkt de vereniging met zogeheten 'insignes'. Insignes zijn geborduurde emblemen die de leden kunnen verdienen bij het onder de knie hebben van een vaardigheid. Het maakt de individuele voortgang zichtbaar en het verhoogt de extrinsieke motivatie van de leden. Echter is er wel een kanttekening te plaatsen bij de insignes, want zoals in paragraaf 4.1 is beschreven moeten kinderen wel eerst een intrinsieke motivatie hebben om extrinsiek ook gemotiveerd te kunnen worden. Dit betekent voor het Maasheggenvlechten dat jongeren niet alleen te motiveren zijn door een beloning en dus eerst intrinsiek gemotiveerd moeten worden.⁵⁵

5.3 Zichtbaarheid

Nergens anders in Nederland is er zo'n omvangrijk heggenveld te vinden als in de Maasheggen. De gevlochten heggenvelden hebben een hoge iconische waarde en maken het landschap van de gemeente Boxmeer uniek.⁵⁶ Inwoners van de gemeente Boxmeer kunnen hun identiteit hieraan ontlelen en dit levert een gevoel van saamhorigheid op.⁵⁷ Die saamhorigheid is te zien tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten. Op deze dag is duidelijk te zien dat de traditie leeft in de omgeving. Het kampioenschap wordt bijna ieder jaar door zo'n vijfduizend bezoekers bezocht.⁵⁸ Echter, buiten het kampioenschap is in de gemeente Boxmeer weinig van de traditie te merken. Het draaksteken in Beesel wordt als voorbeeld gebruikt om te laten zien hoe een traditie het hele jaar door in de omgeving zichtbaar wordt gehouden. Het draaksteken in Beesel is een theaterstuk dat iedere zeven jaar wordt opgevoerd door circa 500 inwoners van het Limburgse dorp Beesel. De traditie wordt slechts om de zeven jaar gevierd, toch staat het dorp en zijn gemeenschap erom bekend.⁵⁹ Overal in het dorp worden verwijzingen gemaakt naar de draak. Zo staat er sinds 2009 een metershoge kunstdraak op een rotonde (afb. 4), die inmiddels

Afb. 4: Kunstdraak op de rotonde in Beesel

53 I. Brummelhuis, medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga, op 11 december 2019.

54 E. Meier, P. van Rooij, I. Strouken en A. van der Zeijden, *Gouden Handen. Ambachten in Nederland*. (Bilthoven, 2013), 93. https://www.immaterieelerfgoed.nl/image/2017/5/9/boek_gouden_handen.pdf, geraadpleegd 19 januari 2020.

55 I. Brummelhuis, medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga, op 11 december 2019.

56 Down to earth "De 'branding' van de Brabantse Maasheggen", <https://downtoearthmagazine.nl/de-branding-van-de-brabant-se-maasheggen/>, geraadpleegd 18 januari 2020.

57 G. Hospers, *Geografie en gevoel: wat plekken met ons doen*. (Assen, 2013), 26.

58 Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "NK Maasheggen 2019", <http://www.maasheggen.nl/nk-maasheggenvlechten-2019/>, geraadpleegd 19 januari 2020.

59 I. Strouken, *Dit zijn wij. De honderd belangrijkste tradities van Nederland*. (Beilen, 2010), 148.

bij veel weggebruikers bekend is.⁶⁰ De draak staat in het gemeentewapen en op vlaggen, putdeksels en schildjes. Veel straatnamen in het dorp zijn gerelateerd aan de traditie en het straatmeubilair is op de draak aangepast. Bovendien is er voor de jongste kinderen een wandeltocht met audiotour over het draaksteken. Deze voorbeelden van ruimtelijke aankleding laat zien dat het dorp gebruik maakt van het iconische symbool van de draak. Iedere bezoeker en inwoner, van welke leeftijd dan ook, wordt het hele jaar door herinnerd aan de traditie.⁶¹ Kinderen en jongeren groeien met de traditie op. De gemeente Boxmeer kan een voorbeeld nemen aan Beesel waar de traditie dagelijks voelbaar is in het dorp. Door op een aantal iconische plekken in de gemeente de Maasheggen te implementeren ontstaat er een directe verwijzing naar het Maasheggenlandschap en de traditie. Een win-win situatie zou zijn als heggen geplaatst worden op een plek waar veel jeugd in contact komt met de traditie, bijvoorbeeld op speelpleinen of om basisscholen. Op deze manier krijgen de Maasheggen een grotere bekendheid in de gemeente en zullen meer inwoners verbintenis voelen met de traditie. Dit kan leiden tot meer trots en een grotere betrokkenheid bij het heggenvlechten. En dit kan invloed hebben op het doorgeven van de traditie binnen een familie, zoals dat bij het draaksteken en de scouting gebeurt.

5.4 Deelconclusie

Bij alle voorbeelden in dit hoofdstuk komen kinderen al op jonge leeftijd in aanraking met de traditie of de vereniging. Het betrekken op jonge leeftijd is van belang om intrinsieke motivatie te laten ontstaan. Het betrekken op een jonge leeftijd kan op verschillende manieren gedaan worden: door jongeren in aanraking te laten komen met de vaardigheden en technieken van een traditie, door de traditie lokaal heel zichtbaar te maken of door invloed van familieleden. Bij het motiveren is het goed om kinderen te laten zien waarin zij zich kunnen ontwikkelen en dit tastbaar te maken. De scouting maakt dit tastbaar door de zogeheten 'insignes'. Het extrinsiek motiveren werkt alleen goed als er ook intrinsieke motivatie is. De Maasheggen zijn, net als de draken voor Beesel en schapen voor Texel, iconisch voor de gemeente Boxmeer. Er liggen kansen om de Maasheggen lokaal zichtbaarder te maken. Dit kan gedaan worden door de vlechtheggen te verwerken in ruimte aankleding.

60 1Limburg, "Vuurspuwende draak op rotonde Beesel eindelijk onthuld", <https://www.1limburg.nl/vuurspuwende-draak-op-rotonde-beesel-eindelijk-onthuld>, geraadpleegd 19 januari 2020.

61 Gemeente Beesel, "Draaksteken", <https://www.beesel.nl/toeristen/draaksteken/>, geraadpleegd 1 januari 2020.

6. Conclusie en aanbevelingen

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: 'Hoe kan de traditie van het Maasheggenvlechten overgedragen worden op jongeren vanaf 12 jaar in de gemeente Boxmeer?' Dit onderzoek is enerzijds een kwalitatief onderzoek met een literatuurstudie en diepte-interviews en anderzijds een kwantitatief onderzoek met een online enquête.

Al met al is het duidelijk dat de traditie van het heggenvlechten een ontwikkeling heeft doorgemaakt. Van het vlechten door boeren waarbij de traditie van vader op zoon werd overgedragen naar een traditie die opnieuw levend is gemaakt door een aantal enthousiastelingen. De traditie betreft een steeds grotere en bredere groep mensen: steeds meer vrouwen oefenen bijvoorbeeld ook het ambacht uit. De groep heggenvlechters bestaat veelal uit mensen boven de 50 jaar. De traditie van het Maasheggenvlechten is lokaal bekend en leeft het meest tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten. In het onderzoek naar het ambacht van het heggenvlechten is gebleken dat het ambacht niet geschikt is voor kinderen onder de twaalf jaar. Tijdens het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten wordt er wel moeite gedaan om kinderen te betrekken bij het evenement, er worden allerlei natuuractiviteiten voor kinderen georganiseerd. Hierdoor komen kinderen wel op jonge leeftijd in aanraking met de natuur, maar nog niet zozeer in aanraking met de vaardigheden en de technieken van het Maasheggenvlechten. Het beste om intrinsieke motivatie aan te wakkeren is om kinderen al op jonge leeftijd te betrekken bij een traditie. Voorbeelden van andere tradities laten zien dat dit op verschillende manieren uitgewerkt kan worden. Hier liggen kansen voor het Maasheggenvlechten om kinderen op jonge leeftijd gemotiveerd te krijgen. Om jongeren op latere leeftijd te motiveren is een aantal randvoorwaarden van belang: jongeren willen ergens beter in worden, voor hun gedrag beloond worden, ergens bij horen en inspraak hebben. Door het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten worden jongeren uitgedaagd om beter te leren vlechten. Jongeren worden tijdens het kampioenschap echter nog niet echt beloond. Hier kan SLBox in de toekomst op in gaan spelen. Jongeren vlechten tijdens het kampioenschap in teams en dat is goed voor het sociale aspect en het gevoel om ergens bij te horen. Maar veel inspraak in de traditie hebben jongeren nog niet.

Aanbeveling 1:

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat het intrinsiek motiveren van jongeren voor een traditie vooral op jonge leeftijd (onder twaalf jaar) kan worden gedaan. Advies is dat de lokale scouting wordt betrokken bij het heggenvlechten. Deze kinderen hebben al affiniteit met de natuur en de scouting staat vaak open om samen te werken aan lokale activiteiten in de natuur. De leden boven twaalf jaar van de scouting kunnen direct meewerken aan het heggenvlechten en leden onder de twaalf jaar zouden het trainingsprogramma kunnen volgen (zie bijlage 1, verantwoording beroepsproduct). Een voordeel van het heggenvlechten voor de scouting is dat deze activiteit alleen wordt gedaan in de winterperiode. Het blijft dus behapbaar voor de programmering van de scouting en heeft mogelijkheden om een structurele activiteit te worden. Een opbrengst voor beide partijen zou zijn als zij samen de publiciteit kunnen halen.

Aanbeveling 2:

Om jongeren meer extrinsiek te motiveren tijdens het kampioenschap en om te voorkomen dat alleen oudere, ervaren heggenvlechters een prijs winnen is het aan te raden om met meer prijscategorieën te werken. Er zou bijvoorbeeld een aanmoedigingsprijs of een speciale jongerenprijs ingesteld kunnen worden.

Aanbeveling 3:

Het Maasheggenvlechten heeft het voordeel dat het heel lokaal is. De heggen kunnen meer tot uiting komen in de gemeente Boxmeer. Op deze manier kunnen mensen hun identiteit aan de traditie ontleen: "De heggen horen bij mijn gemeente, dus ook bij mij". Denk voor inspiratie bijvoorbeeld aan de ruimtelijke invulling van het draaksteken in Beesel. En laat de heg als natuurlijk element vaker voorkomen in de gemeente Boxmeer eventueel met toelichting over het landschap, de traditie en te organiseren evenementen.

Aanbeveling 4:

Om meer inzicht te krijgen in wat jongeren willen en hoe jongeren denken over de traditie van heggenvlechten is het aan te raden om een gesprek tussen jong en oud te laten plaatsvinden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een brainstormsessie tijdens een pizza-avond. Door het gesprek aan te gaan met jongeren kom je erachter wat zij belangrijk vinden in een traditie. Er komen misschien wel meer gemeenschappelijke delers naar voren dan dat je in eerste instantie zou denken. Het brengt nieuwe input in de gesprekken over de traditie. Ook laat je met een gesprek zien dat je openstaat voor inspraak van jongeren. Jongeren gaan zich hierdoor meer verantwoordelijk voelen en worden ook dragers van de traditie.

Reflectie

Terugblikkend op het onderzoek zijn er een aantal punten die ik, met de kennis van nu, in een volgend onderzoek anders uit zou voeren. Deze punten worden in dit hoofdstuk besproken en toegelicht.

In het vervolg wil ik meer theorieën gebruiken met betrekking tot het onderwerp. Ik merkte soms tijdens het analyseren van mijn resultaten dat ik een houvast miste. Het geeft ook een sterkere wetenschappelijke basis. Het maken van afspraken voor interviews verliep soepel. Echter merkte ik tijdens het interviewen dat ik sommige vragen niet diep genoeg had uitgewerkt. Ik vond het hierdoor lastig om door te vragen op antwoorden die gegeven werden, terwijl dit wel mijn bedoeling was met het opzetten van semigestructureerde interviews. Sommige interviews zijn iets te oppervlakkig gebleven. De interviews heb ik ook net iets te vroeg gepland, ik was zelf nog bezig met de structuur van mijn onderzoek. Hierdoor zat er te weinig richting in de gesprekken. Als ik dit beter had gepland dan waren er waarschijnlijk specifieke en beter toepasbare resultaten uitgekomen.

Bruikbaarheid onderzoek

Vanwege de beperkte tijd kan ik met dit onderzoek enkel maar een kleine bijdrage leveren aan de probleemstelling van SLaBox. Het onderzoek is de basis voor het betrekken van jongeren en hopelijk kunnen de resultaten daadwerkelijk in de praktijk uitgewerkt en uitgevoerd worden.

Vervolgonderzoek naar de doelgroep

Dit onderzoek richt zich op jongeren vanaf 12 jaar in de gemeente Boxmeer. Vanwege de beperkte tijd heb ik alleen onderzoek gedaan naar de huidige heggenvlechters en jongeren in het algemeen. Het is dus niet gelukt om jongeren uit de gemeente Boxmeer te laten participeren in dit onderzoek. Voor een vervolgonderzoek raad ik aan om specifiek naar jongeren in de gemeente Boxmeer te kijken. Hierbij kan onderzoek worden gedaan naar hoeveel jongeren er in de gemeente Boxmeer vlechten, of zij het ambacht en het NK Maasheggenvlechten kennen en wat hun mening hierover is.

Vervolgonderzoek naar de scouting

De scouting is niet alleen een interessant voorbeeld voor het heggenvlechten met betrekking tot het aantrekken van jongeren, maar het zou ook een organisatie kunnen zijn om mee samen te werken. Het heggenvlechten zou een activiteit kunnen zijn voor een aantal leeftijdscategorieën binnen de scouting. In een vervolgonderzoek zou onderzocht kunnen worden of scouting Boxmeer openstaat voor samenwerking en jaarlijkse deelname aan het trainingsprogramma, zie beroepsproduct.

Bronnenlijst

1Limburg, “Vuurspuwende draak op rotonde Beesel eindelijk onthuld”, <https://www.1limburg.nl/vuurspuwende-draak-op-rotonde-beesel-eindelijk-onthuld>

Brummelhuis, I., medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga

Buro Heggen, “Heggen vlechten”, <http://www.heggen.nu/heggenvlechten/>.

Corso Zundert, “Veelgestelde vragen”, <https://corsozundert.nl/praktisch/veelgestelde-vragen/>.
CULTURAL_HERITAGE_SAFEGUARDING_LIVING_RE.pdf

De Brabantse Boerderij, “Historie van de Vlechtheg”, <https://www.debrabantseboerderij.nl/projecten/vlechtheggen/historie-van-de-vlechtheg>.

Dibbits, H., S. Elpers, P.J. Margry en A. van der Zeijden, *Immaterieel erfgoed en volkscultuur. Almanak bij een actueel debat*. Amsterdam, 2011. https://www.academia.edu/26993082/Immaterieel_erfgoed_en_volkscultuur._Almanak_bij_een_actueel_debat

Down to earth “De ‘branding’ van de Brabantse Maasheggen”, <https://downtoearthmagazine.nl/de-branding-van-de-brabantse-maasheggen/>.

Gemeente Beesel, “Draaksteken”, <https://www.beesel.nl/toeristen/draaksteken/>.

Groeneveld, C., “Heggen vlechten”, <https://www.wildeweelde.org/heggen-vlechten>.

Grutters, M., *De Maasheggen. Parel van mens en natuur*. Vierlingsbeek, 2011.

Grutters, M., *Heggen en Heggenvlechten. Het praktische handboek voor aanplant, ecologisch en cultuurhistorisch beheer en restauratie van heggen*. Vierlingsbeek, januari 2017.

Grutters, M., lid van Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, geïnterviewd door I. Zuidinga

Hospers, G., *Geografie en gevoel: wat plekken met ons doen*. Assen, 2013.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, “Heggenvlechten”, <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/heggenvlechten>.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, “Maasheggenvlechten”, <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/maasheggenvlechten>.

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, “Wat is immaterieel erfgoed?”, <https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/watismetmaterieelerfgoed>.

Maand van de geschiedenis, “Prikkel draad. IJzersterke grens tussen goed en kwaad”, <https://www.maandvandegechiedenis.nl/page/2251/prikkel-draad>.

Maasheggen UNESCO, “Trots op de Maasheggen met Frank Kalveveen”, <https://www.maasheggenunesco.com/nl/trots-op-trots-op-de-maasheggen-met-frank-kalveveen>.

MaxVandaag, "Houd uw tradities levend" (30 januari 2017), <https://www.maxvandaag.nl/sessies/themas/media-cultuur/houd-uw-tradities-levend/>.

Meier, E., P. van Rooij, I. Strouken en A. van der Zeijden, *Gouden Handen. Ambachten in Nederland*. Bilthoven, 2013. https://www.immaterieelerfgoed.nl/image/2017/5/9/boek_gouden_handen.pdf

Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Jongeren en immaterieel erfgoed. Verslag van de contactdag 13 juni 2015*. Culemborg, 2015. <https://mvomieke3.files.wordpress.com/2015/05/vieverslagjongerenenimmaterieelerfgoed13juni2015.pdf>

Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Levend Erfgoed. Jongeren en immaterieel erfgoed. Vakblad voor public folklore en public history*. Utrecht, 2011.

Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed, *Levend Erfgoed. Jongeren en immaterieel erfgoed. Vakblad voor public folklore en public history*. Utrecht, 2011. CULTURAL_HERITAGE_SAFEGUARDING_LIVING_RE.pdf.

Nelis, H. en Y. van Sark, *Motivatatie binnenstebuiten. Het geheim achter gemotiveerde pubers, enthousiaste leerlingen en gedreven studenten*. Utrecht, 2014.

NL Greenlabel, "Waarom is stedelijke natuur belangrijk?" <https://www.nlgreenlabel.nl/uitgelicht/waarom-is-stedelijke-natuur-belangrijk/>.

Over Cultuurhistorie en zo, "Vlechtheffen en heggen vlechten" (December, 2013). <http://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/grenzen/vlechtheffen-en-heggen-vlechten/>.

Roeleveld, L., A. Zwaenepoel, D. Cuvelier en P. Ceelen, *Heggenvlechten en Haagleiden in Nederland en Vlaanderen. Achtergronden en handleiding*. 2017.

Roeleveld, L., ervaren heggenvlechten, eigenaar van bureau Heggen en projectcoördinator van Stichting Heg en Landschap, geïnterviewd door I. Zuidinga

Schippers, M., ervaren heggenvlechter, geïnterviewd door I. Zuidinga

Scouting NL, "Over de organisatie", <https://www.scouting.nl/over-scouting/organisatie>.

Sprangers, A., "Kindercorso als kweekvijver voor het 'grote' Corso", <https://www.internetbode.nl/regio/zundert/algemeen-nieuws/295227/kindercorso-als-kweekvijver-voor-het-grote-corso>.

Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, *Beleidsplan Stichting Landschapsbeheer Boxmeer*. Boxmeer, 2019. <http://www.maasheggen.nl/files/media/beleidsplan-slabox-2019.pdf>

Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "NK Maasheggenvlechten 2019", <http://www.maasheggen.nl/nk-maasheggenvlechten-2019/>.

Stichting Landschapsbeheer Boxmeer, "Organisatie en doelstelling", <http://www.maasheggen.nl/slabox/organisatie/>.

Strouken, I., *Dit zijn wij. De honderd belangrijkste tradities van Nederland*. Beilen, 2010.

Van den Berg, A., *Waarom wij natuur nodig hebben. Factsheet Natuur en Gezondheid*. IVN Amsterdam, 2013. http://www.agnesvandenbergh.nl/IVN_factsheetNenG_web.pdf

Van der Plas, A., “Maasheggen staat op Unescolijst: ‘Goede manier om gebied te behouden”, (7 maart 2019). <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2947895/Maasheggen-staat-op-Unescolijst-Goede-manier-om-gebied-te-behouden>.

Van Genderen, C., E. Leensen en C. Frencken, “Gastblog Voedebos Nieuwe Erven: #3 Innovatief immaterieel erfgoed, gevlochten eetbare hagen”, <https://permacultuur-magazine.eu/gastblog-voedebos-nieuwe-erven-3-innovatief-immaterieel-erfgoed-gevlochten-eetbare-hagen/>.

Verboom, J. en S. de Vries, *Topervaringen van kinderen met de natuur*. 2006. <https://www.wur.nl/en/Publication-details.htm?publicationId=publication-way-333439343735>.

Verburg, S., Wetenschappelijk Medewerker Kennisontwikkeling, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga

Afbeeldingen

Afb. 1: Eveline van Elk, *NK Maasheggenvechten in de uiterwaarden in Oeffelt* (2018), <https://www.gelderlander.nl/cuijk/slecht-weer-nk-maasheggenvechten-br-voor-deelnemers-ingekort~ae720da8/>.

Afb. 2: Provincie Noord-Brabant, *De Maasheggen* (2019), afkomstig uit: de Gelderlander, <https://www.gelderlander.nl/maasland/als-medicijn-of-voor-in-de-thee-tussen-de-maasheggen-wemelt-het-van-de-bruikbare-kruiden-en-bessen~ae051745/>.

Afb. 3: Eveline van Elk, *Impressie van het NK Maasheggenvechten in de uiterwaarden in Oeffelt* (2019), afkomstig uit: De Gelderlander, <https://www.gelderlander.nl/boxmeer/kansen-voor-maasheggen-door-status-van-unesco~a19a505e/>.

Afb. 4: Thei Moors, *U betreed het Drakenrijk Beesl*, <https://mapio.net/pic/p-31912124/>.

Bijlagen

Bijlage 1 - Verantwoording beroepsproduct

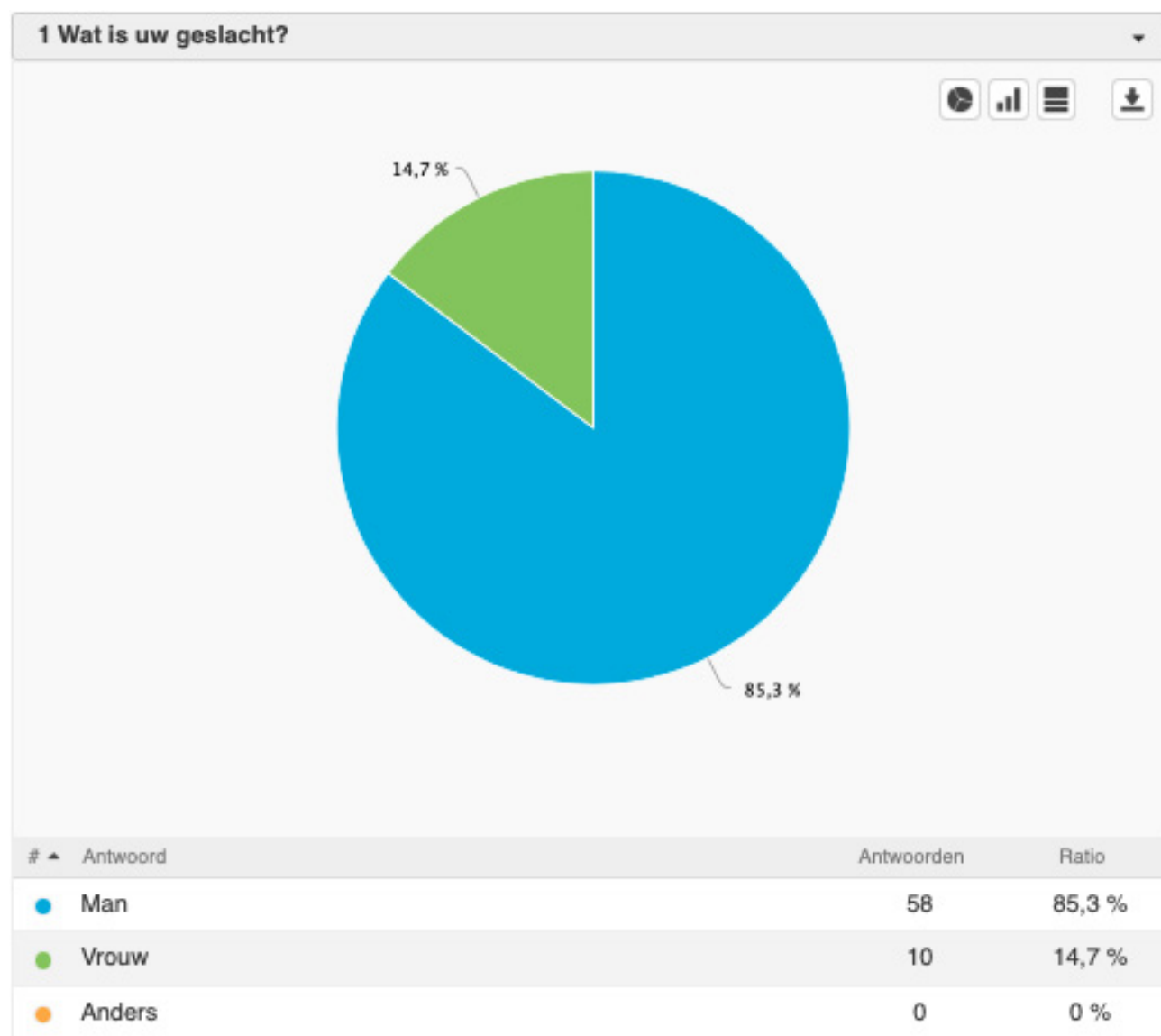
Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er een aantal kansen liggen voor SLaBox om jongeren te motiveren, zowel intrinsiek als extrinsiek. Bij intrinsiek motiveren is het van heel groot belang dat jongeren al tijdens hun kindertijd betrokken raken bij een traditie. Iris Brummelhuis, medewerker van Scouting NL, zegt hierover het volgende: ‘Hoe jonger, hoe meer kinderen open staan om ergens bij te gaan. Kinderen boven de 12 jaar zijn moeilijk te bewegen als zij niet eerder in aanraking gekomen, zo ook bij de scouting.’¹ Het is dus belangrijk dat kinderen voor hun 12e jaar in aanraking komen met het Maasheggenvlechten. Hiervoor moet er iets gaan veranderen in de programmering rondom het Maasheggenvlechten. Er worden cursussen en workshops gegeven om mensen te leren heggenvlechten, maar deze activiteiten zijn niet geschikt voor kinderen. De cursussen en workshops duren te lang voor kinderen en daarbij is het vlechten van een hele struik relatief zwaar werk. Het heggenvlechten gaat ook gepaard met met doornige struiken en scherp snoei- en kapgereedschap. Zelf heb ik één keer gevlochten in de Maasheggen. Ik mocht gelijk meedoen in een team en kreeg tijdens het heggenvlechten de nodige informatie en instructies, maar ik had niet de tijd om de techniek en de vaardigheden zelf volledig onder de knie te krijgen. Kinderen moeten op een aangepaste, rustige en veilige manier met het heggenvlechten in contact komen. Dit werk het beste als zij stap voor stap in aanraking kunnen komen met de vaardigheden en de technieken die bij het heggenvlechten komen kijken. Door gebruik te maken van een gefaseerd programma kunnen de kinderen veilig kennis maken met de traditie en zullen het ambacht hierdoor als prettiger ervaren.

Het beroepsproduct is een trainingsprogramma waarin het heggenvlechten is opgedeeld in acht trainingen. Tijdens iedere training oefenen kinderen met één van de vaardigheden die een heggenvlechter moet uitoefenen. De training is opgebouwd in vier verschillende fases (de moeilijkheidsgraden): introductie, basis, verdieping en specialisatie. Het zichtbaar maken van een leerproces zorgt voor stimulans; kinderen willen zien waarin zij kunnen groeien. Met het trainingsprogramma worden de kinderen klaargestoomd voor het Nederlands kampioenschap Maasheggenvlechten. Het beroepsproduct zal tevens ook bijdragen aan hogere kwalitatieve heggenvlechtsers. Het trainingsprogramma is geschikt voor kinderen van 7 t/m 11 jaar van de Scouting Boxmeer. Deze leeftijdscategorie wordt bij de scouting ‘Welpen’ genoemd. De scouting is een ideale vereniging om te betrekken bij het heggenvlechten, want deze kinderen hebben al affiniteit met de natuur. Daarbij is de scouting altijd op zoek naar activiteiten die het liefst buiten plaatsvinden. Scouting Boxmeer is de aangewezen plek, omdat het Maasheggenvlechten lokaal is. Door een scouting in de buurt van de Maasheggen te betrekken, is de kans groot dat de kinderen op latere leeftijd zich ook nog voor hun eigen omgeving gaan inzetten. De hoofdvraag van het onderzoek is gericht op jongeren en het beroepsproduct is gericht op kinderen. Dit kan verwarrend werken, maar hiervoor is bewust gekozen, omdat jongeren dus het beste intrinsiek gemotiveerd kunnen raken tijdens hun kinderjaren. De regel ‘vroeg geleerd is oud gedaan’ is hier hopelijk van toepassing.

Uit het onderzoek blijkt ook dat wanneer intrinsieke motivatie is ontstaan, ook ingespeeld kan worden op de extrinsieke motivatie. Bij extrinsieke motivatie kan gedacht worden aan een beloning. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het Vierdaagse kruisje die lopers elk jaar kunnen behalen of carnavalsemblemen die carnavallende mensen ieder jaar kunnen sparen. Ook de zogeheten ‘insignes’ werken bij de scouting heel goed om kinderen te motiveren. Daarom zijn er voor het trainingsprogramma emblemen ontworpen. Na het behalen van een vaardigheid krijgen de kinderen een embleem die zij op hun pet kunnen strijken. De pet krijgen zij van de trainer bij de eerste training ‘de introductietraining’. In deze training leren zij over het veilig omgaan met gereedschap, met elkaar en met de natuur. De kinderen leren welke beschermkleding en accessoires zij moeten dragen. De pet is hier een onderdeel van, om de kinderen te beschermen tegen de doornige struiken tijdens het snoeien. Tijdens de trainingen dragen de kinderen de pet met emblemen en kunnen met trots aan andere laten zien welke vaardigheden zij al onder de knie hebben. Met het trainingsprogramma komen kinderen op een plezierige manier in aanraking met de traditie en blijft de traditie van het Maasheggenvlechten hopelijk in de toekomst geborgd.

1 I. Brummelhuis, medewerker team communicatie bij Scouting NL, telefonisch geïnterviewd door I. Zuidinga, op 11 december 2019.

Bijlage 2 - Resultaten digitale enquête

2 Wat is uw leeftijd?

54 (2x)	76	46 (2x)	29
53	70 (2x)	61	38 (2x)
60 (2x)	66 (3x)	68 (6x)	31 (2x)
56	39	69 (2x)	50 (2x)
71 (2x)	47	63 (3x)	67 (5x)
45	62 (4x)	55 (4x)	57 (3x)
28	59 (2x)	73	64
65 (3x)	78	34	37
74	48	49	

3 Wat is uw woonplaats?

Boxmeer (11x)	Berghem	Rotterdam	Den Bosch (2x)
Groeningen	Grave	Oeffelt	Stevensbeek
Beugen (2x)	vierlingsbeek	sint anthonis	Rijkevoort
Cuijk (2x)	wijchen	Vianen cuijk	wageningen
boxmeer	Tilburg	gennep	Uden
Ruurlo	Westelbeers	Helmond	Mook (2x)
Schijndel (4x)	Wanroij (2x)	Oploo	Gennep
Sint Agatha (3x)	Heythuysen	Groesbeek	Breedenbroek
Budel	Vierlingsbeek (2x)	schijndel	NijmegenEr werd een cursus heggenvlechten aangeboden en
Nijmegen (4x)	Overloon (2x)	Oeffelt (de bakermat van het heggenvlechten)	Geertruidenberg
OTTERSUM	Harmelen	Cuijk was Nijmegen	

4 Hoe bent u in aanraking gekomen met het heggenvlechten? (Licht kort toe)

Via IVN, die hadden een team dat deelnam. Toen er een open positie was in dat team ben ik erbij gegaan.

Ik ben beleidsadviseur Natuur in de gemeente Boxmeer. De Maasheggen hebben een UNESCO MAB status. Het betreft een wetenschappelijk programma en graag zou ik de uitkomsten van uw enquête ontvangen. R.Setz@boxmeer.nl

Woon nabij het maasheggen gebied, de interesse is van vader op zoon overgebracht

lokale weekbladen

Via natuur en milieu wijchen

Via ivn op zoek naar iets actiefs

Door de toenmalige Vereniging Das en Boom. Rond 2002. Ik behoor tot de allereerste van de nieuwe generatie heggenvlechters in Nederland. Ben mede-initiator van het NK Maasheggenvlechten (2003), kampioenschap Heggenvlechten voor ons erfgoed (2013), Gilde van heggenvlechters en Vereniging voor heggenvlechters. Ik geef cursussen en organiseer internationale bijeenkomsten van heggenvlechters. Ik ben professioneel heggenvlechter.

Tijdens het vooronderzoek van Marius Grutters en eerste vlechttoefeningen. Verder aan alle NK's deelgenomen

Ik ben woonachtig in Oeffelt en bij het eerste NK wezen kijken. Vervolgens mezelf aangemeld voor de oefenochtenden. En niet meer gestopt met vlechten

Via een vriendin, die al langer lid was van onze club.

Ik ben lid van het IVN. Binnen het IVN is een groep actief met vlechten.

Door ontmoeting met vriendelijk al betrokken heggenvlechters.

1. Eerst De Bello Gallico
2. Dan internet
3. Dan cursus Heggenvlechten van Marius v Limburgs Landschap
4. Ten slotte, team v collega's

Cursus Heggenvlechten van Lex Roeleveld

Via IVN landschapsbeheer Boxmeer

Via een gesubsidieerd project in het Groene Woud

Ben lid geworden van NMC Schijndel werkgroep Schijndels landschap. In deze werkgroep doen een

Vanaf de eerste keer dat de Nederlandse kampioenschappen werden georganiseerd. Mijn vader was één van de eerste deelnemers.

Via iemand die dit al jaren doet en hierover etg enthousiast is.

Gevraagd door de coördinator. Na een onverwacht ontslag had ik in eens veel vrijetijd

Van af het begin, interessant, leuk en mooi

Via een vriend die na zijn pensioen ging vlechten. Toen ging voor mij het lampje branden. Dit is wat ik wil als vrijwilliger. Ik kende het al omdat ik weleens was wezen kijken naar een kampioenschap heggenvlechten.

ivn

Via mijn SBB-project Herstelplan Maasheggen in 2012. Ik moest met het NK-Maasheggenvlechten mee doen als projectleider

Via mijn werk bij de provincie Noord-Brabant

vader

Door N.M.C. Schijndel

In het Avonturenpark in Oploo hebben wij 80 meter meidoornhaag die gevlochten kon worden en daar ben ik

Via mijn vader die al jaren heggen vlecht.

Via mijn werk

Omdat het hier in de buurt is gingen we met de kinderen al kijken. Doordat een kennis deelnam aan de NK-wedstrijd en ik graag in de natuur ben heb ik met heb voor 3 jaar terug de eerste keer meegedaan aan het kampioenschap.

Via mijn vader

door publiciteit rond de wedstrijd, door te gaan kijken, door belangstelling voor natuur

via een vriend, ben ik gevraagd om mee te doen

Via familie

Broer Marius Grutters.

door collega's die heggenvlechten

Door te gaan kijken en daarna zelf mee te doen.

Via collega. Hij was wethouder in Gennep. Zijn team stopte.

Via mijn man, hij vlocht al toen ik hem leerde kennen.

1. Via mijn werk bij waterschap Aa en Maas (We hebben opgaven in het Maasheggengebied)
2. Via IVN De Maasvallei

heggenvlechter.

Door Marius Grutters uit Vierlingsbeek

Via collega's

via mijn werk bij Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Via IVN De Groene Overlaat Werkgroep Landschapsbeheer

Na gestopt met werken kwam Marius (Grutters) met de opmerking dat hij wel iets leuks had om mijn vrije tijd op te vullen. Daar is het niet bij gebleven: Vlechtinstructeur.org.M aasheggenvlechten, 2 keer gouden hiep gewonnen ,alle NK's meegedaan.

In de winter van 2012/2013 heb ik meegewerkt aan het grote herstelplan van de Maasheggen. Kilometers heg hebben we machinaal gezaagd en zeker 1000 bomen geknot. Ik ontmoette toen Lex Roeleveld en Robert Coelen .Zij voerden directie voor Staatsbosbeheer . Via Heg en Landschap heb ik toen een cursus Heggen vlechten bij Lex gevolgd.

werkgroep van het landschap. In deze werkgroep doen een paar man ook aan heggenvlechten, ze hebben mij gevraagd om ook mee te doen, dit leek mij wel leuk en heb mij ook bij dit clubje aangesloten.

Via de krant

via de coördinator van werkgroep schijndels landschap

Door Familie

Via mijn vrijwilligerswerk bij VNC

Door een collega uit Boxmeer

Via werk bij de gemeente Boxmeer

Via collega van gemeente

In 2008 een cursus gevolgd bij Jef Gielen en Lex Roeleveld n.a.v. een nieuwsbrief van Landschapsbeheer Gelderland. Ik was al lang vrijwilliger bij IVN Rijk van Nijmegen van de werkgroep praktisch natuurbeheer. Het leek me leuk en stoer om op deze manier in de natuur te kunnen werken.

die gevlochten kon worden en daar ben ik vrijwilliger. Ik ben mandenvlechter en zit ieder jaar op het N.K. heggen vlechten voor een demo.

Als vrijwilliger bij V.N.C. (Vereniging Nederlands Cultuurlandschap) in Beek bij Nijmegen

Er werd een cursus heggenvlechten aangeboden en die interesseerde mij wel. Inmiddels ben ik een enthousiast vlechter.

Via medewerkers van VNC Berg & Dal, waar ik vrijwilliger ben.

Via mijn moeder. Haar vader, dus mijn opa, was een van de laatste echte heggenvlechts in de Maasheggen. Mijn moeder vertelde hoe zij als jong meisje mijn opa had zien vlechten. Dit verhaal sprak mij aan en ben daar mee verder gegaan.

Maasvallei

Vanuit IVN Maas en Niers.

Via collega Arnold.

via het werk

Via collega uit Ottersum

via stichting het groene woud

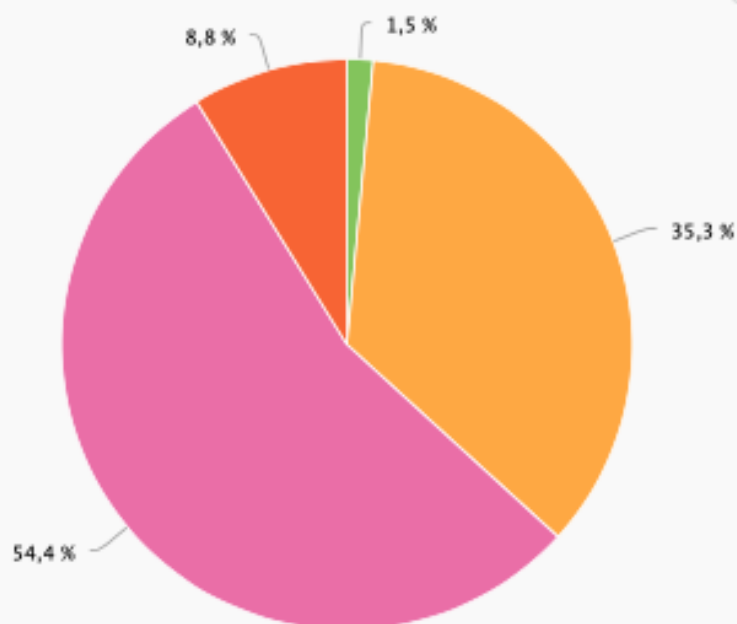
Ik zag medevrijwilligers bezig tijdens een werkochtend van IVN Later heb ik zelf een cursus / training gedaan.

Via het IVN, Praktisch Natuurbeheergroep

Via mijn werkzaamheden bij het Coördinatiepunt Landschapsbeheer van het Brabants Landschap

Door mijn werk bij de gemeente en als natuurliefhebber.

5 Vink aan welk onderstaand antwoord voor u van toepassing is

#▲	Antwoord	Antwoorden	Ratio
●	Ik heb toevallig één keer gevlochten, maar ik ben niet van plan vaker te vlechten	0	0 %
●	Ik heb één keer gevlochten en ik wil vaker vlechten	1	1,5 %
●	Ik heb meerdere keren gevlochten	24	35,3 %
●	Ik vlecht al jaren, ik ben erg ervaren	37	54,4 %
●	Andere	6	8,8 %

Andere: ●

Ik heb 10 jaar meegedaan. Het afgelopen jaar echter niet.

Ik vlecht al enkele jaren, maar ben niet heel ervaren.

Ik vlecht al jaren en leer steeds wat bij

Ik ben jurylid tijdens NK

Vanaf het begin ieder jaar meegedaan.

Zie voorgaande vraag

6 Wat is uw voornaamste reden om heggen te vlechten? (Licht kort toe)

- Cultuurlandschap bewaren
- Lekker buiten bezig
- Naast een kantoorbaan is het heerlijk om direct het resultaat van je inspanning te zien
- Gezelligheid, verbondenheid

Het is een leuke hobby en is leuk om samen te werken tot een mooi resultaat. Tevens draag je bij aan het onderhoud en ontwikkeling van het gebied. En werken in de maasheggen in de ochtend is prachtig om te doen. Lekker rustig

Ik woon in de directe omgeving van de Maasheggen. In dit gebied wordt veel heg gevlochten. In buitenlucht werken heeft mijn voorkeur. Daarnaast het instant houden van een mooi ambacht.

Vraag ik mezelf ook af Actief, buiten gezellig, sluit aan bij brede cultureel interesse, instandhouding van natuurwaarde

behoud maasheggen

Leuk, weer een andere vorm van landschapsbeheer, gezellig

Meewerken aan behoud cultureel erfgoed.

Ik vind het echt teamwerk dat ook nog eens een bijdrage levert aan de instandhouding van een prachtig cultuurlandschap.

1. Handhaven en uitdragen van een oud beroep
2. Lekker buiten zijn
3. altijd in goed gezelschap.

Vlechten hoort bij het landschap en dit maakt het landschap beleefbaar

Lekker buiten in de natuur zijn, en met een bijzonder ambacht bezig zijn.

Beter best en met z,n alle. Gezellig

bijdrage aan natuuronderhoud en mogelijkheid tot tonen van eigen organisatie

Behoud van de heggen en het bijpassende landschap.

- Oud ambacht in ere houden,- heerlijk werken aan een Mooi Doel In De Natuur - met meerder betrokken leeftijdsgenoten samen werken .
-tevens veel over de natuur leren doordat er mensen met diverse achtergronden mee werken.

Gewoon om dat ik het leuk vind om dit oude ambacht onder de knie te krijgen. Met name het vakwerk interesseert me. Leuk om deze traditie in ere te houden en aan het publiek te tonen.

Meewerken om goede dichte hagen te behouden.

Lekker samen buiten werken in de natuur en van een chaotische

Om mee te werken aan een prachtig natuurhistorisch evenement.

Landschapseheer en tegelijk een leuke manier om met collega's en werkrelaties buiten bezig te zijn en elkaar op een andere manier te ontmoeten.

Natuurbehoud. Met heggen vlechten worden de heggen goed onderhouden en vernieuwd, in tegenstelling tot mechanisch onderhoud. Bovendien is het werken in de natuur met onze groep gewoon leuk.

Het is gewoon leuk om te doen. En je helpt mee een uniek gebied in stand te houden.

oergevoel

Lekker in de natuur bezig

Het in stand houden van de Maasheggen.

Fantastisch mooi ambacht. Mijn passie en tevens (deels) werk. Heggenvlechten is vol van verhalen of dat nu geschiedenis, natuur of landschap is. Het is een niche: niet heel veel mensen zijn er beroepsmatig mee bezig wat het ook een speciaal karakter geeft. Omdat het zo bijzonder is, is het geven van cursussen heel erg leuk. Mensen zijn altijd blij en enthousiast, wat ook geld voor de eigenaren van de heggen die gevlochten worden. Het

Het is een leuke activiteit in de natuur om samen met mijn vader te doen.

Een belangrijke historie moet blijven bestaan en bovendien verdienen de heggen goed onderhoud.

Actief bezig zijn in de natuur. Ontspannend bezig zijn.

Voor mijn vader

bijdrage leveren aan het landschap, ben zelf werkzaam in bos en natuurbeheer. Het is leuk om te doen doe het uit eigen interesse, het is ook een hele leuke dag. Verder een leuke activiteit om met vrienden te doen.

Traditie in stand houden en zie daarbij dat de natuur er beter van word in al die jaren

Bijdrage aan Nederlands cultuurlandschap en aan habitat bedreigde soorten.

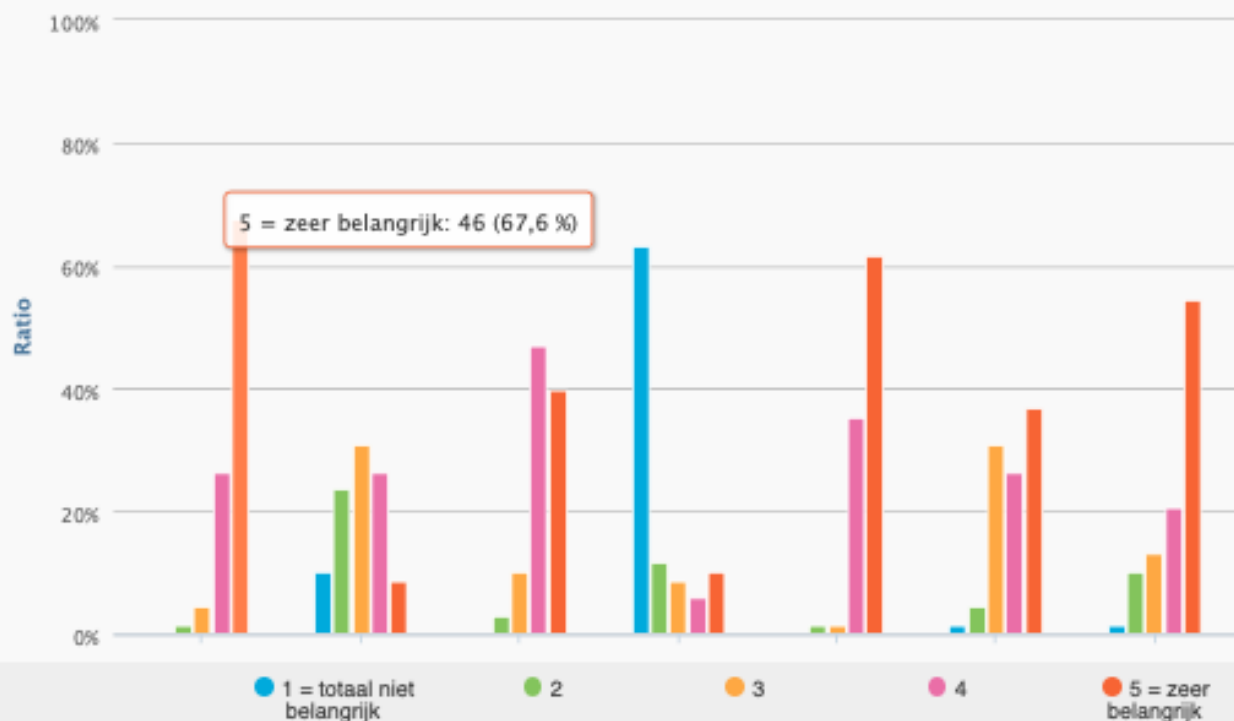
Ik vindt het leuk om op deze manier actief buiten bezig zijn met iets wat goed is voor de natuur

Buitenactiviteit + Positieve bijdrage leveren aan onderhoud en verbeteren heggen en hagen + Ontmoeten van gelijkgeïnteresseerden + samenwerken + als Gildelid van het Gilde van Heggenvlechters het oude ambacht van Heggenvlechten uitoefenen en in stand

cultuurlandschap. gezellig buiten werken Fijne winter bezigheid, buiten in de natuur. We hebben zelf een heg aangeplant die inmiddels gevlochten kan worden. Gezellige dag met onze landschapswerkgroep.. Uitleg geven aan publiek. instandhouden cultuurlandschap, ontspanning, sfeer NK Leuke bezigheid in de natuur. In stand houden ambacht en je heg wordt mooi dicht. Vindt het belangrijk om voor allerlei diersoorten betere leefomstandigheden te helpen creëren. Bovendien houd ik hiermee een stukje cultureel erfgoed in stand, en een gezellige groep helpt natuurlijk ook om dit moeizame werk te blijven doen. Cultureel erfgoed in stand houden, Een soort van teambuilding met mijn collega's Bewaken cultureel erfgoed, ondersteuning NK, plezier met het team incl 3e helft De zorg voor een prachtig Heggenlandschap ! De instandhouding van dit mooie oude ambacht.	Werkten in de natuur en van een chaotische heg een mooie strakke heg maken. Deelname aan NK Maasheggenvlechten. Naast een mooi publieksevenement is het voor mij, mijn collega's en onze bestuurders een goede gelegenheid om te netwerken. Ik ontmoet veel partijen waar we dagelijks mee samenwerken. Vakbroeders, gemeenten, terreinbeheerder, agrariërs,, natuurorganisaties etc. Mooi buitenwerk. De natuur, buiten, gezellig werken in de natuur Heggen zijn een mooi en waardevol onderdeel van het landschap. Heggenvlechten is een van de dingen die ik doe om het landschap te onderhouden. Voor de ecologische waarde en omdat het hoge eisen stelt aan concentratie en samenwerking. Het levend houden van het eeuwenoude ambacht van heggenvlechter. Het ambacht was bijna vergeten. We hebben het net op tijd nog boven water kunnen halen. Het is nu een belangrijk om het nu voor toekomstige generaties levend te houden.	heggen die gevlochten worden. Het heggenvlechten helpt enorm om het bredere thema van aanleg en onderhoud van heggen onder de aandacht te brengen bij publiek, bestuurders, beheerders. Ik vind het leuk om buiten in de natuur bezig te zijn en tevens wat oude landschap elementen te bewaren. Leuke bezigheid, met collegae samenwerken. Verfraaiing van het landschap / dichte veekering / schuilmogelijkheid voor vogels en kleine dieren . En ik doe het graag . Behoud van cultureel erfgoed en de gezelligheid Het is een mooi oud ambacht dat levend moet blijven. Er gaat al zo veel diversiteit verloren op het platteland, dat ik graag meewerken aan het behoud van heggen. Het is een boeiende bezigheid en we hebben een gezellig team. Het werken met planten/bomen/hout en daar iets moois van maken. Cultuur, natuur, teamwerk. Prikkeldraad weg en daar een natuurlijke wering maken. Mooi en authentiek voor het landschap. Super bijdrage voor fauna.	uitoefenen en in stand houden, mijn kennis en kunde overdragen en hiervoor interesse opwekken bij mensen Cultuur terug brengen en in groepsverband in de natuur bezig zijn. Om dat wij zelf een haag hebben. Om een oud gebruik weer te doen herleven , voordat het prikkeldraad zijn intrede deed. reden is deels werkgerelateerd, vanuit de gemeente doen we al meer dan 10 jaar mee met het NK Maasheggenvlechten om het belang van de maasheggen te laten zien. Ik vlecht buiten deze jaarlijkse dag nauwelijks, soms een oefenochtendje. Het heggenvlechten is een leuke bezigheid, buiten, in de natuur. Heerlijk in de natuur, ambachtelijk samenwerken Met Marius meegegaan,het bleek enerverend,uitdagend verslavend en mooi teamwerk.Werken in de natuur bij weer en wind. Sfeer onder deelnemers erg amikaal. Leuke bezigheid, ik kan het goed. Voegt iets toe aan het landschap. Om mee te werken aan het instandhouden oude traditie en om een actieve bijdrage te leveren aan natuur en landschap
---	--	---	--

7 In hoeverre zijn de volgende redenen om hekken te vlechten voor u van belang?

☒ Verticaal ☐ Horizontaal

Leuk en plezierig om te doen

0

1

3

18

46

Omdat het een sportieve uitdaging is

7

16

21

18

6

Om iets samen te doen met anderen

0

2

7

32

27

Omdat mijn familie ook betrokken is/was bij heggenvlechten

43

8

6

4

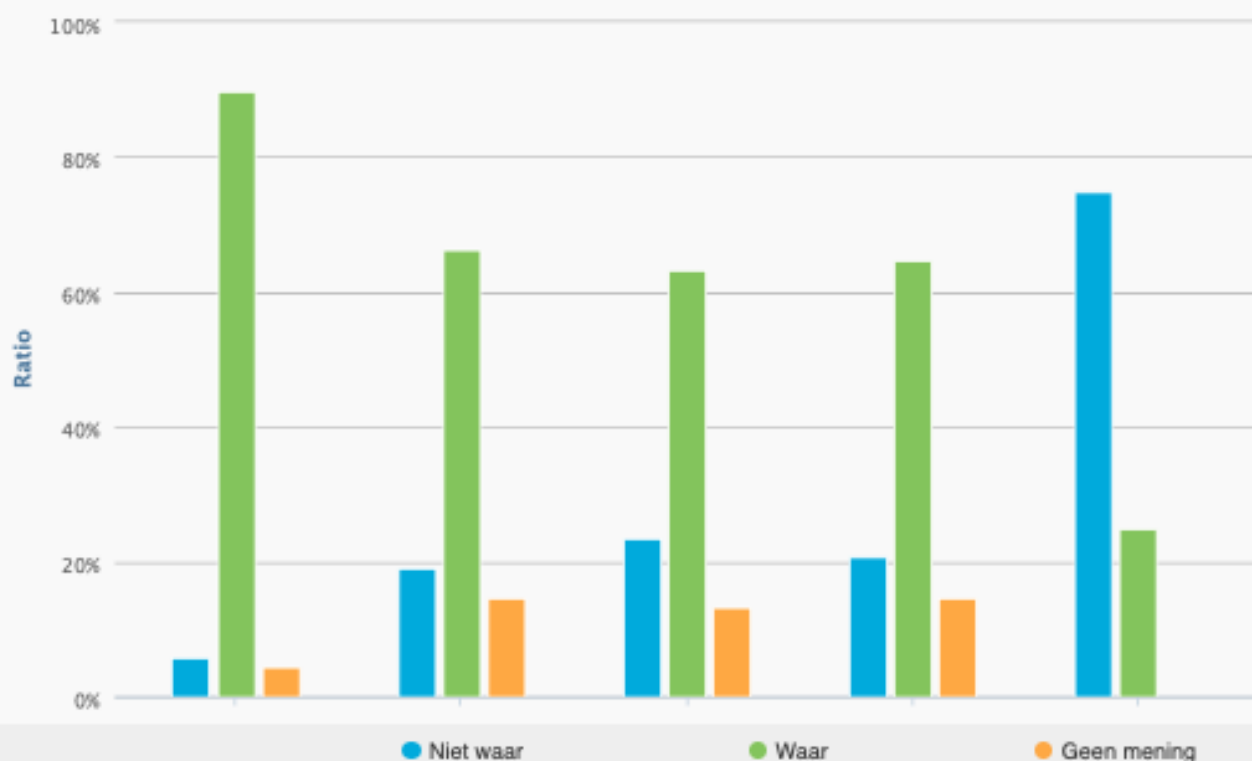
7

Omdat mijn familie ook betrokken is/was bij heggenvechten	43	8	6	4	7
Om buiten met natuur bezig te zijn	0	1	1	24	42
Om de kennis over heggen door te geven	1	3	21	18	25
Om de traditie in stand te houden	1	7	9	14	37

8 Welke waarde van heggen zijn voor u het belangrijkste? (zet in volgorde: bovenaan is het belangrijkste)				
▲	#	Antwoord	Belang	
	●	De ecologische waarde (dieren en planten)	2,4	
	●	De cultuurhistorische waarde (geschiedenis)	1,8	
	●	De landschappelijke waarde (schoonheid, recreatie en toerisme)	1,8	

9 Beoordeel onderstaande stellingen:

☒ Verticaal ☐ Horizontaal

Ik voel mij verbonden met het Maasheggenlandschap

4

61

3

Ik voel mij verantwoordelijk voor het behoud van de heggen

13

45

10

Ik voel mij verantwoordelijk om deze traditie door te geven

16

43

9

Ik betrek mijn kinderen, familie of vrienden bij het heggen vlechten

14

44

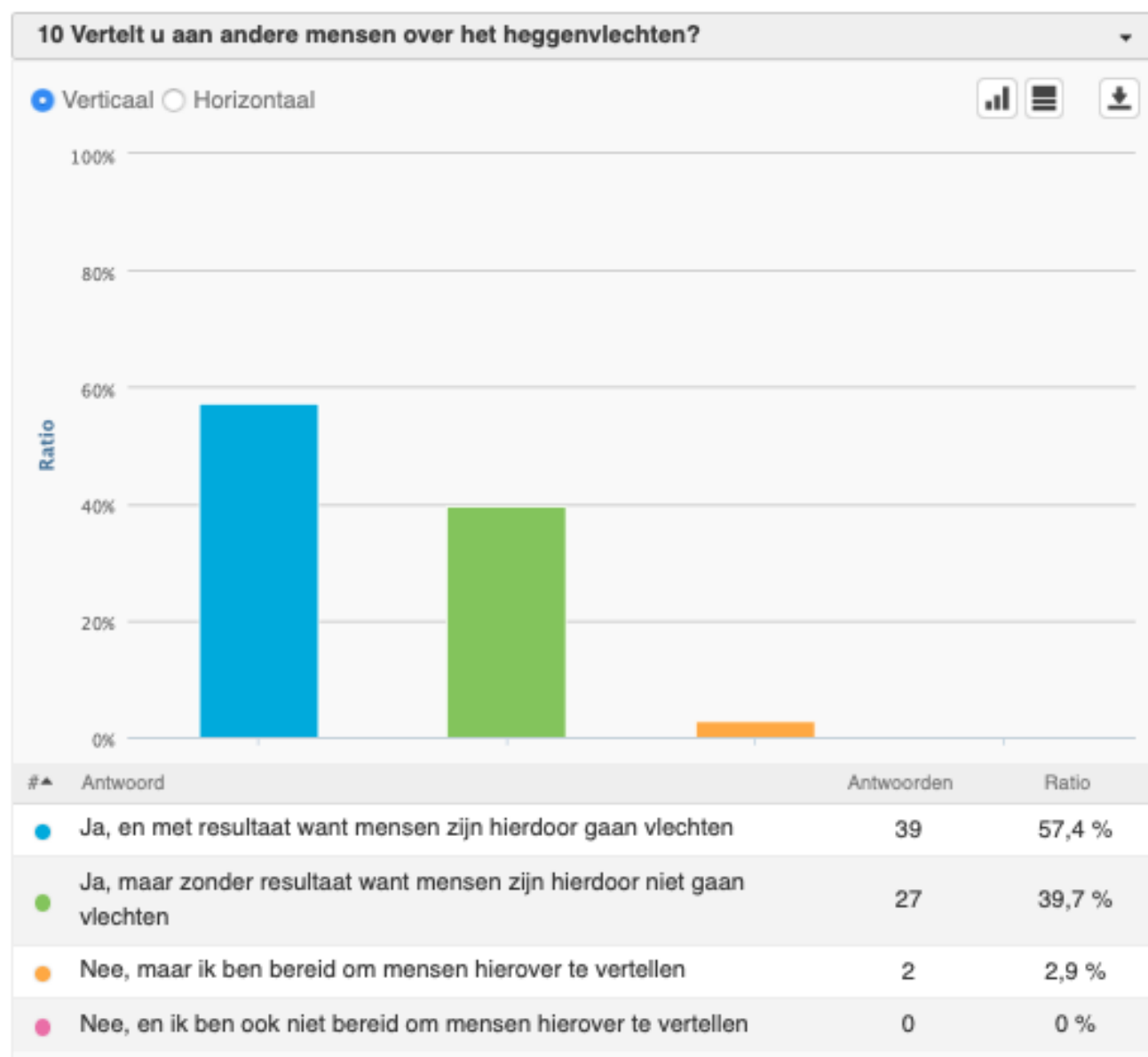
10

Ik ben actief in de organisatie van heggenvlechten

51

17

0

11 Heeft u ideeën over hoe deze traditie kan blijven bestaan in de toekomst?

Door kampioenschappen te handhaven met nevenactiviteiten

Enthusiasme overbrengen aan anderen

nee (2x)

Ja, duidelijk hoe wat waar. Niet iedere keer anders. Verschillende personen voor foto's gebruiken, niet altijd de zelfde personen, familie.

Organiseren van workshops. Scholen betrekken bij het planten van heggen, het vlechten van heggen en het onderhouden van heggen.

Meer landelijke bekendheid geven aan het UNESCO gebied de Maasheggen en aan het ambacht vlechten.

Meer samenwerking tussen de verschillende belangenorganisaties die het heggenvlechten op hun programma hebben staan.

Doorgaan zoals nu.

NK-wedstrijd in stand houden

Link met onderwijs, m.n. praktijk-onderwijs

Bekendheid geven. Zo doorgaan.

Zo door gaan

Nieuwe heggen planten op locaties waar heggen verloren zijn gegaan. Landbouwgrond eigenaren stimuleren heggen te planten. Ook voor een beter leefomgeving voor bijvoorbeeld (melk) koeien. Bij het planten kinderen betrekken. Vooral aandacht geven aan de biodiversiteit.

de jaarlijkse wedstrijd zorgt voor publiciteit. De toelichtingen in de media tonen het belang

Onder de aandacht blijven brengen en mensen er bij betrekken.

Maasheggen vlechten kampioenschappen blijven houden, Breder trekken, dus ook andere manieren van heggen vlechten bekender maken, Denk aan Kartaizer vlechtwerk, Rijn en IJssel vlechtwerk enz) Meer mensen/ bredere groep mensen betrekken (het is nu erg behouden aan maar enkele families en daarbuiten hebben er weinig iets over te zeggen. ze houden het erg bij zichzelf.

Voortzetten van de verschillende kampioenschappen en trainingen in Nederland. Hierdoor ontstaat er een gemeenschap / een kennissenkring van liefhebbers. Hierdoor blijven mensen actief in het heggenvlechten en ontstaan er

Een goede organisatie die mensen erbij betrekt en enthousiast maakt voor dit oude vak.

Vooral doorgaan zoals men nu bezig is. Zowel scholen als bedrijven erbij betrekken en op de hoogte stellen.

Denk dat het nu op een goede manier gaat, veel aandacht aan het nk blijven besteden zeker in de media en socialmedia zodat het blijft leven en niet vergeten word mensen moeten blijven komen. Merk dat veel mensen die niks met natuur hebben die dan wel even langs komen er toch met een ander oog naar gaan kijken

Wat is dan echt de traditie in de maasheggen?

Niet zo direct. Heb wel moeite met de laatste vraag: als ik het aan andere mensen vertel zijn ze wel geïnteresseerd en enthousiast, maar dan hoeven ze toch niet te gaan heggenvlechten, er is dus wel degelijk resultaat.

Toepassen in moderne context. Niet blijven hangen in cultuurhistorie. Cultuurhistorie is belangrijk maar niet het enige dat telt. Aandacht voor biodiversiteit, mooi landschap, betrekken mensen, groene begrenzing wandelraden ed. Met

Beleefbaar maken van het landschap

Door te blijven vlechten en blijven vertellen over dit fantastische fenomeen

Door middel van actieve communicatie (zoals in de pers, via natuurorganisaties, enz.) en vlechtworkshops. Daarnaast iedereen in de gelegenheid stellen om vrijblijvend een of meerdere dagdelen mee te vlechten. Ook vlechtwedstrijden trekken (veel) publieke belangstelling en is zodoende motiverend voor (aspirant) vlechters.

Door b.v. op scholen iets ,
- wij planten met kinderen jonge stekken meidoornplanten aan
- kinderen mee te nemen in de natuur (kinderi.v.n)
-studenten werk,leerproject in de natuur (gebeurt kleinschalig)

Nee (2x)

Het helpt dat het Heggenvlechten immaterieel erfgoed is geworden (in 2016? 2017?)

Vooral zo doorgaan.

Het bundelen van alle krachten van heggenvlechters. Zoveel mogelijk samenwerken tussen Maasheggenvlechtvereniging én Vereniging voor Heggenvlechten

Zo door gaan

Zorgen dat er groepen zijn die aan cultuurhistorisch landschapsbeheer doen.

Subsidie, waardoor er promotie kan plaatsvinden om zelf Heggen aan te planten.

Evenement NK Maasheggen moet een klassieker worden. Evenement mag niet verloren gaan. (School)kinderen erbij (blijven) betrekken. Jonge mensen een stuk haag laten adopteren met een soort van zorgplicht.

Introduceer 'vrienden van de Maasheggen' en organiseer voor hen VIP ontmoetingen

Op basisscholen en het voortgezet onderwijs meer vertellen over het landschap en de lokale occupatiegeschiedenis en minder over de piramides in Egypte.

Er voor zorgen dat ook jonge mensen mee doen en dat lukt aardig.

Vakantiehuisjes op 1 terrein gesponsord afhuren en gratis of tegen bodemprijzen ter beschikking stellen aan vrijwilligers die van overal uit het land - dat is namelijk de praktijk - een weekend komen vlechten. Ook kinderen kunnen (beschermde) meedoen met het verslepen van gekapt afvalhout.

Door het NK maasheggen vlechten te blijven organiseren en promoten De traditie te combineren met activiteiten in het kader van Unesco Man and Biosphere

blijven mensen actief in het heggenvlechten en ontstaan er mogelijkheden om dit ambacht aan een groter publiek kenbaar te maken.

kampioenschap is sleutel, zorgen voor voldoende steun organisatie en waar mogelijk tijdige verjonging; verdienmodel voor heggenvlechters; versterken rol van heggen in natuurbeheer en bij (her)inrichting van landschap; gevlochten heggen in tuinen/landgoederen

Meer mensen erbij betrekken, en te laten zien hoe mooi de heggen weer zijn uitgelopen.

Zorgen dat er heggen blijven die gevlochten kunnen worden. Dus aanplant van nieuwe heggen en het opnieuw vlechten van oude gevlochten heggen.

Het heggenvlechten breidt zich uit. Van het Maasheggengebied inmiddels naar de IJssel en het Kromme Rijn gebied. Stichting Heg en Landschap en de Vereniging van Heggenvlechters zorgen daarvoor.

Zo door blijven gaan. Het randgebeuren langzamerhand uitbreiden naar 'country fair event'

zoals we het nu doen: actief promoten, publiciteit zoeken en NK organiseren.

Veel nieuwe aanplant overal realiseren. Mensen breed informeren over deze mooie historie en de toekomst voordelen voor mens en natuur. Kinderen vroeg betrekken in het heggenvlechten en wat het allemaal doet voor de natuur.

mensen, groene begrenzing wandelpaden ed. Met veel enthousiasme uitdragen van het ambacht tijdens cursussen, presentaties, kampioenschappen ed. Jongeren proberen te betrekken. Actief deelnemen aan activiteiten Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Internationale contacten aanhouden, elkaar ondersteunen, samenkomen bijv. tijdens kampioenschappen. Hoog niveau nastreven van de ware vaklieden onder de heggenvlechters. Zichtbaar maken van het werk, bijv. prioriteit bij vlechten geven aan zichtlocaties.

Door heggenvlechtcurssussen en lezingen te geven en te bezoeken.

Actief de jeugd benaderen

Jeugd hierin betrekken

Verbod op gebruik van prikkeldraad. Veeboeren het belang en werking van de heggen beter uitleggen.

Het belangrijkste item hoe deze traditie kan blijven bestaan is de jeugd warm te krijgen en houden voor het heggenvlechten. Dat ze niet alleen zelf gaan vlechten, maar ook bereid zijn het weer uit te dragen naar anderen, volgende generaties. En dat ze ook het voortouw gaan nemen om zelf zitting te nemen in organisaties die het ambacht uitdragen.

Maasheggenvlechtvereniging én Vereniging voor Heggenvlechten én Het Gilde van Heggenvlechters

Het jaarlijkse kampioenschap voortzetten. Want als het kampioenschap niet meer wordt gegeven is het meteen over. Het blijven geven van vlechtcurssussen.

Een wedstrijd zo als het nu is zal veel mensen blijven motiveren.

Gewoon mee doorgaan.

Mensen blijven betrekken en boeien voor dit onderwerp. Leg uit wat het nut is en waaraan de deelnemers hun steentje bijdragen.

Maasheggen vlechten blijven organiseren

meer bekendheid zal zeker helpen

Vind een nuttige bestemming voor het snoeihout, zodat het voor landeigenaars rendabel wordt om heggen te planten en te onderhouden

Voorlichting geven over de ecologische waarde van heggen voor dieren en planten. Op bv scholen, bedrijven die in het groen werken, gemeente.

Dat is een lijst die we met zijn allen moeten verzinnen.

De mogelijkheden om te vlechten goed in kaart brengen landelijk. Elk jaar trainingen aanbieden. Elk jaar wedstrijden organiseren. Veel bekendheid aan de traditie geven. De jeugd stimuleren. Geld genereren om dit allemaal te doen.

12 Wat zouden we kunnen/moeten doen om meer mensen tussen 20 en 40 jaar bij het heggenvlechten te betrekken?

Onder de aandacht via pers en andere media.

Meer aandacht betreffende de betekenis van de heggen

Geen idee. Ik denk dat het sowieso meer loont om te werven onder net gepensioneerden. Met dezelfde wervingsinspanning zal het naar mijn idee meer betrokkenheid opleveren onder gepensioneerden dan onder 20-40 jarigen omdat deze categorie krappert zit in vrije tijd

Het uit blijven dragen naar buiten.workshops organiseren zodat mensen meer in contact komen met het vlechten en zo ook gemotiveerd worden.

Naar mijn idee laten we jeugd vallen na de basisschool. Onder een gevolg van de versnippering van alle mogelijke goedbedoelende initiatieven (die elkaar soms zelfs verketteren)

Nog meer PR en via werkgevers heggenvlechten als teambuilding te promoten

Belang van de heggen, het heggenslandschap en hun betekenis uit blijven leggen.

Geen idee, dit lijkt mij een lastige doelgroep.

Door de sociale en Bourgondische kant van het vlechten te benadrukken. Ook het ecologische en goede voor de omgeving. Het is een van de eerste methoden om volledig circulair een constructie te bouwen en te onderhouden.

volhouden en hopen dat in die groep weer wat meer belangstelling ontstaat om zich in te zetten voor een algemener belang

aan scholen die met de natuur in aanmerking komen, stage laten lopen... opdrachten geven, projectjes laten doen.. Dus al vroeg betrekken en de nut er van in laten zien.

Aansluiten bij thema's die in de belangstelling staan. Bijv. thema permacultuur/voedselbossen (=gezond, duurzaam geproduceerd voedsel met respect voor natuur). Deze, vaak jongere groep, is vaak geïnteresseerd in gevlochten heggen rond hun tuinen/percelen. Ik geef bijvoorbeeld demonstraties tijdens permacultuurweekend en/-festivals. Aansluiting zoeken bij

Zegt het voort, dat werkt het beste. Groene opleidingen interesseren.

Geen idee (2x)

Doelgroep actief benaderen en mogelijkheden creëren om in het weekend te werken of alleen in het vlechtseizoen (oktober tot 15 maart).

Als bedrijven en organisaties hun medewerkers (onder werktijd) de kans geven het vlechten te leren (bijvoorbeeld middels het project Handen uit de mouwen). Zodat ook jongere mensen kennis kunnen maken met het vlechten.

Promoten op ROC en via tuinderijen

Hoe is het aantal deelnemers van het NK zo gegroeid? Maak eens een evaluatie waarbij je inzet v middelen (financiële, sociale, instructieve) afzet tegen aantal individuele deelnemers.

Link met onderwijs, m.n. praktijk-onderwijs

Bestaande activiteiten op verschillende locaties in Nederland meer bekendheid geven, waardoor voor

Bekendheid eraan geven en de evt. noodzaak tot behoud van de Maasheggen uitdragen.

Zie vorige vraag (2x)

Uitnodigingen en een gezellige middag organiseren met uitleg en soep.

Denk dat het erg moeilijk is, veel jongeren groeien niet meer op buitenhuis en van thuis uit wordt het vaak ook niet gestimuleerd. Denk voor activiteiten met basisscholen organiseren, ook MBO opleidingen erbij betrekken(natuur, hoveniers e.d)

Zie voorgaande ,ik denk vooral in schoolverband met een speels karakter

Weet ik niet.

workshops met groepen

Mensen in die leeftijd actief uitnodigen voor workshops/trainingen/kampioenschappen. Gericht uitzetten bij studies / organisatie op het vlak van natuur en landschap.

Specifiek werven op bepaalde opleidingen. wellicht.

het heggenmanschap en hun betekenis uit blijven leggen.

Meer onder de aandacht brengen bij deze groep mensen. Ik denk namelijk dat veel mensen niet van het bestaan weten. En ook op meer plekken in het land beoefenen. Het is nu namelijk best een regionaal iets en mensen verder weg zullen dan ook minder snel aanhaken.

Programma voor de jeugd behouden tijdens het evenement.

volgens mij lukt dat al aardig door het kampioenschap, daar doen elk jaar weer meer jonge mensen aan mee.

Geven van workshops??

meer bekendheid geven

Weet niet

Meer bekendheid kweken, ook via vakscholen/ambachtsopleidingen

demonstraties tijdens permacultuurweekend en/-festivals. Aansluiting zoeken bij provinciale landschapsbeheerorganisaties en lokale natuur- en landschapsorganisaties. Waar mogelijk deze groep informeren. Wij (stichting Heg&Landschap) doen dat bijv. door bij uitleg over ons boomplantprogramma ook de mogelijkheid van het heggenvlechten te behandelen.

op dit moment heb ik hier geen sprankelende ideeën voor.

Het werk in het landschap sexy maken. Nu best wel beestje geiten wollen sokken imago.

Groenscholen informeren, helicon, hoveniers vragen, adopteren van hagen, kwekerijen financieel laten steunen, meer bekendheid geven

Meer commercie
Soort middeleeuws gebeuren

locaties in Nederland meer bekendheid geven, waardoor voor geïnteresseerden niet alleen een totaalbeeld ontstaat maar ook mogelijkheden dichterbij huis worden gevonden, met een lage drempel

Via natuur verenigingen en die er bij betrekken. Maar er blijven ook altijd tegenstanders zoals een vogel werkgroep.

Door mond op mond reclame te maken, en in heel veel bladen reclame te maken.

Om de waarde uit te leggen van een gevlochten heg, de schoonheid daarvan en dat al het prikkeldraad verwijderd wordt. Ook mensen laten oefenen en wandelingen maken langs gevlochten heggen.

Leerlingen van de basisschool erbij betrekken bv Planten. Lezingen geven op Voortgezet onderwijs Cursussen geven, er blijkt veel

specifieke werven op bepaalde opleidingen. wellicht.

Meer PR. Maatschappelijke stages MBO en HBO.

er over vertellen op scholen/studies, liefst met praktijk; stoffig imago rechtzetten; lokaal kunnen vlechten stimuleren / laagdrempeliger maken door op meer plekken in NL aan te bieden zodat niet iedereen naar Oeffelt hoeft te komen;

laat iemand uit deze leeftijdscategorie naar zijn/haar eigen leeftijdsgenoten communiceren, bv een vlogger

-De wedstrijd organiseren voor twee leeftijdscategorieën (boven en onder de 40) -lezingen geven in jongerencentra

Cursussen aanbieden en natuurorganisaties enthousiasmeren

Zie vorige.

Workshops geven als

meer bekendheid
geven

Weet niet

Meer bekendheid
kweken, ook via
vakscholen/ambachtso
pleidingen

Eigenlijk moet je al eerder beginnen, vanaf de basisschool de kinderen betrekken bij heggen door heggen mee aan te planten en het verhaal van de heg en de vlechter vertellen. Vanaf de middelbare school kun je leerlingen al betrekken bij het vlechten via workshop heggen en heggenvlechten bijvoorbeeld in de biologieles. Voor de leeftijd 20-40 zou je een activiteit moeten bedenken waar het vlechten onderdeel van uitmaakt die bij deze leeftijd aanslaat. Ook soc. media gebruiken bijvoorbeeld via een vlogger facebook etc. De ideeën daarvoor zou uit de jeugd zelf moeten komen. Nu komt het moeilijkste verhaal, als ze warm zijn voor het vlechten, hoe hou je ze erbij en wie krijg je zover om de traditie uit te dragen aan anderen. Ik heb op dit moment nog geen oplossing. We werken hier al jaren aan. Hopelijk de jeugd die deze enquête ook invult, wel. Voor jou de mooie taak om een oplossing te vinden.

informeren, helicon,
hoveniers vragen,
adopteren van hagen,
kwekerijen financieel
laten steunen, meer
bekendheid geven

Meer commercie
Soort middeleeuws
gebeuren

- promotie bij dorps- en
wijkraden of
rechtstreeks in de
dorpsbladen van alle
kernen in Land van
Cuijk en Noord-
Limburg
- idem promotie via
social media

Meer bekendheid

Geen specifiek idee

langs gevlochten
heggen .

Leerlingen van de
basisschool erbij
betrekken bv Planten.
Lezingen geven op
Voortgezet onderwijs
Cursussen geven ,er
blijkt veel
belangstelling te zijn.
Kinderen motiveren en
betrekken bij het NK,bv
spelen met
wilgetenen/kalfjes
aaien,ed.
/

Trainingen en
wedstrijden
organiseren.
Informatie op scholen.
Excursie door de
Maasheggen .
Tripjes naar Engeland
/Duitsland
Financiële fondsen om
dit allemaal te
realiseren.

jongerencentra

Cursussen aanbieden
en natuurorganisaties
enthousiasmeren

Zie vorige.

Workshops geven als
bv onderdeel van een
bedrijfsuitje.

weet niet

Mensen tussen 20 en
40 jaar hebben vaak
andere prioriteiten
zoals gezin en carrière
(behalve de die-hards).
Daarna kunnen je ze
wel betrekken bij deze
activiteit. Daar moet je
eijzelf op richten. Echte
jongeren gaan
meedoen als er sprake
is van familierelaties
waarbinnen
kennisoverdracht
plaats vindt.